

REKABET KURUMU' nun
Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle Düzenlenen

**TÜRK REKABET HUKUKU VE
REKABET KURUMUNUN AB VE AB'YE
ÜYE ÜLKELERLE MUKAYESESİ**

Toplantı ve Paneli

1.YIL

Ankara, 5 Mart 1998
Bilgi İşlem, İstatistik ve Enformasyon Dairesi Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Seminerin Takdimi

ACIŞ OTURUMU

– Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. Aydın AYAYDIN'ın Konuşması	1
– Devlet Bakanı Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK'ün Konuşması	4
– Sanayi ve Ticaret Bakanı Yalım EREZ'in Konuşması	7
– Cumhurbaşkanı Vekili Hikmet ÇETİN'in Konuşması	9

TEBLİĞ OTURUMU

Başkan : Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU
II. Başkan

Tebliğci : Yves DEVELLENES
Avrupa Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğü
Uluslararası İlişkiler Daire Başkanı

Tebliğci : Doç. Dr. Nurkut İNAN
A.Ü. Hukuk Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

Tebliğci : Prof. Dr. Arif ESİN
İ.Ü. Avrupa Topluluğu Program Başkanı

PANEL
Birinci Tur

– Yves DEVELLENES	12
Türkiye Cumhuriyeti Rekabet Politikasının Uygulanmasına Avrupa'nın Bakışı	
Rekabet Politikasının Asli Görevi Nedir?	12
Rekabet Alanında Şimdiye Kadar Yapılanlar ve Bundan Sonra Yapılması Gerekenler	13
Antitröst Hükümleri	16
Ticari Nitelikli Kamu İşletmeleri ve Devlet Tekelleri	18
Devlet Yardımları	19
Sonuç	20
– Doç.Dr.Nurkut İNAN	21
Türk Rekabet Hukuku ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun	
– Prof.Dr.Arif ESİN	30
AB'ne Üye Ülkeler ve Türk Rekabet Mevzuatları Arasındaki Farklar	

İkinci Tur

Katılımcıların Görüş ve Soruları	36
----------------------------------	----

Üçüncü Tur

Panelistlerin Değerlendirmeleri	43
---------------------------------	----

ÖNSÖZ

Liberal ekonomik sistem, her biri farklı değişme hızlarına sahip alt-sistemlerden oluşan karmaşık, ancak bütünsel bir yapıya sahiptir. Bu alt-sistemler, teknolojinin ve ekonomik olanakların vücuda getirdiği “*ekonomik yapı*” ile toplumsal gelenekler içinde şekillenmiş olan “*kurumsal yapı*”dır. Gelişmiş ülkelerin iktisadi geçmişleri göstermektedir ki, zaman içinde ekonomik yapının değişme hızı kurumsal yapının değişme hızından çok daha fazladır.

Kurumsal yapılar, ekonomik yapıdaki değişikliklere daha yavaş intibak edebilmektedirler. Çünkü kurumsal yapılanmada, ekonominin gereklerine göre yeni bir yapılanmaya gitmek, her zaman, toplumsal kesimlerin tümünün mutabakatı ile mümkün olamamaktadır. Gelişmiş batı ekonomileri olarak andığımız ülkeler, kurumsal yapıları ile ekonomik yapıları arasında gereken uyumu sağlamış ülkelerdir.

Rekabet Kurumu bu anlamda çağdaş Türkiye ekonomisinin uygun kurumsal yapıya kavuşması için atılmış bir adımdır. 1915 yılında, genç Türkiye Cumhuriyetinin üzerine inşa edileceği coğrafyada iktisadi müessese sayısı yalnızca 282 idi. Osmanlı İmparatorluğu'nun geleneği içinde kendi biçimini oluşturan ticaret sisteminin özellikleri Anadolu coğrafyası içinde homojen olmadığı gibi, dünya standartları ile de benzerlik göstermiyordu. Batı ile ticaret, dünya ile bütünleşmenin en temel yollarından biri olarak görüldüğünden, bu dönem, Medeni Kanun, Borçlar, Muhasebe-i Umumiye gibi ticareti düzenleyen yasaların ithal edildiği dönem olmuştur. Bu sayılanların o tarihlerde Türkiye ekonomisinin geleceği için taşıdığı önem ne ise, günümüz Türkiye'sinin geleceği için Rekabet Kanunu'nun anlamı da odur.

Rekabet Kurumu, Türkiye ekonomisinin liberal dünya ekonomisinin iddialı bir üyesi olabilmesi için en uygun piyasa koşullarını inşaa edecek bir imar kurumudur ve çalışmalarını yurtiçinde ve yurtdışında yarışacak firmalarımız için en uygun yarış zeminini imar etmeye adanmıştır.

4054 sayılı RKHK'dan gelen yetkilerle Rekabet Kurumu'nun ceza kesme yetkisi bulunmaktadır. Ancak Rekabet Kurumu için önemli olan ceza kesmek değil, rekabet ihlallerinin asgariye indirildiği zemini kurabilmektir. Bu kurulmadığı takdirde uygunsuz yol koşullarında ve kuralsız bir ekonomik yarış izlemek zorunda kalırız. Böyle bir yarışın şampiyonu ise ne kendisine ne de ülke ekonomisine uzun dönemde ciddi katkılar yapma mutluluğunu yaşayamaz.

Rekabet Kurumu'nun bu amaçlara hizmet etmek üzere çalışabilmesi için gerekli koşullar 4054 sayılı RKHK ile sağlanmıştır. Kurumumuz idari ve mali özerkliği ile, ve bu özerkliğin hukuk devleti güvencesi altında olduğuna olan inancı ile her türlü baskı ve telkinden uzak, objektif kriterler ışığında çalışmalarını sürdürmektedir. Birinci kuruluş yıldönümü münasebetiyle 5 Mart 1998 tarihinde düzenlemiş bulunduğumuz, değerli yerli ve yabancı bilimadamları ve uzmanların panelist olarak katıldıkları “Türk Rekabet Hukuku ve Rekabet Kurumu'nun AB ve AB'ne Üye Ülkelerle Mukayesesi” konulu toplantı ve panelde ortaya konan görüşleri içeren ve Kurumumuzca yayınlanan bu ilk kitabın, konu ile ilgili olan herkese yararlı olacağına inanmaktayım.

Prof. Dr. Aydın AYAYDIN
Rekabet Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Aydın AYAYDIN: Sayın Cumhurbaşkanını Vekilim, Sayın Bakanlar, Sayıştay'ın değerli Başkanı, diplomatik misyon şefleri, değerli konuklar, bugün Rekabet Kurumu'nun 1. yıldönümünde bizlerle birlikte olmanızdan dolayı kurumum adına hepinize teşekkür ediyor ve hoşgeldiniz diyorum. Bilindiği gibi Rekabet Yasası 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. Ancak Rekabet Yasasında öngörülen ve Rekabet Yasasının uygulayıcısı olan Rekabet Kurulu 5 Mart 1997 tarihinde görevine başlamıştır. Yani bundan tam bir yıl önce Rekabet Kurulu görevine başladı ve Rekabet Yasası gibi ekonomimiz açısından son derece önemli ve Avrupa Birliğine uyum yasası olması açısından da, Türkiye açısından son derece önemlidir. Türkiye ekonomisinin bir gereği olarak çıkarılan Rekabet Yasası, aynı zamanda Avrupa Birliği ülkelerinin uygulamış oldukları rekabet yasaları ile %100 uyumlu, son derece çağdaş ve ekonomik kalkınmayı hedefleyen, serbest rekabet ortamını yaratmayı amaçlayan bir yasadır. Rekabet Kurulu 5 Mart 1997 tarihinde Yargıtay 1. Başkanlık Divanı huzurunda yemin ederek görevine başladı ancak görevine başlayan Rekabet Kurulu'nun Başkanı ve on üyesiydi. Bu kadar kısa süre içerisinde bu görmüş olduğunuz son derece çağdaş, fiziki kapasitesi son derece çalışmamıza uyumlu binamızı kısa süre içerisinde aldık ve yasanın öngörmüş olduğu teşkilatımızı kurma çalışmalarına on arkadaşımınla birlikte başladık. Rekabet Kurulu kısa bir süre içerisinde Rekabet Yasası'nın öngörmüş olduğu idari işleri yürütülecek, idari mekanizmayı çalıştıracak beş adet yönetmeliği hazırlamış ve Rekabet Yasası'nın uygulanmasını sağlayacak Rekabet Yasası'nın uygulamaya yönelik maddelerini kapsayan tüzüklerini, tebliğlerini Avrupa Birliği Komisyonu tüzüklerine ve tebliğlerine uyumlu bir şekilde hazırlamış ve Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Teşkilatımızı oluşturup, resmi tebliğlerimizi de yayınladıktan sonra Rekabet Kurulu 3 Kasım 1997 tarihinde, Sanayi Bakanımız Sayın Yalım EREZ'in de kuruluşundan itibaren Rekabet Kurumu'na vermiş olduğu destek ile bilfiil müracaat etmeye başlayacak duruma gelmiştir. Böylece çalışmaya, soruşturmalara ve ön araştırmalara başladığımızı belirten tebliğimizi de aynı gün Resmi Gazetede yayımlayarak çalışmalarımıza başladık. 5 Kasım 1997 tarihinden bugüne kadar Kurumumuza toplam 76 adet başvuru yapılmıştır. Bu 76 adet başvurunun 50 adeti rekabet ihlali ile ilgili başvuruları kapsamaktadır. Bize yapılan 50 rekabet ihlali başvurusunun şu anda 23 tanesi ilk inceleme uzmanlarımız tarafından yapılmakta olup

ilk inceleme safhasındadır. 7 başvuru ön araştırma kararı ile sonuçlanmış, bu ön araştırmanın 4 tanesi de soruşturmaya dönüşmüştür. 16 başvuru da 4054 sayılı Rekabet Yasası kapsamı dışında bulunduğu için reddedilmiştir. Ayrıca 3 başvuru muafiyet ve menfi tespit ile ilgilidir. Bu başvurular halen uzmanlarımız tarafından değerlendirilmektedir. Ayrıca 23 başvuru şirketlerin birleşmeleri ve devralımları ile ilgilidir. Yapılan bu 23 birleşme ve devralmayla ilgili 12 başvuru sonuçlanmış ve bu şirketlerin birleşmelerine izin verilmiştir, 11 adet birleşme ve devralma müracaatları da henüz kurumumuz uzmanları tarafından incelenmektedir. Rekabet Yasası sadece Türkiye'yi ilgilendirmemekte, Türkiye dışındaki, özellikle Avrupa Birliği ülkeleri ve bütün dünya ülkelerini de ilgilendirmektedir. Bütün ülkelerin yaptıkları gibi Türk Rekabet Kurulu da OECD Rekabet Konseyi toplantılarına sürekli olarak katılmakta, 3 ayda bir Paris'te yapılan Rekabet Konseyi toplantılarına Rekabet Kurumu'nu temsilen de bizler katılmaktayız ve OECD ülkelerinin rekabetle ilgili almış olduğu kararlar doğrultusunda bizler çalışmalarımızı sürdürmekte ve bu toplantılarda ülkemizi temsil etmekteyiz. Aynı zamanda Türk Rekabet Kurumu, Cenevre'deki Dünya Ticaret Örgütü'nün Rekabet toplantılarına da sürekli olarak katılmakta ve bu çalışmaları izlemektedir. Bunların dışında herşeyden önemlisi Gümrük Birliği Anlaşmasında öngörüldüğü şekliyle Türk Rekabet Kurulu ile Avrupa Birliği Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğü arasındaki ilişkilere de büyük önem vermekteyiz ve bu çerçevede Rekabet Kurulu olarak göreve başladıktan kısa bir süre sonra Komisyon'unun Rekabet Genel Müdürü Alexander Schaob'u makamında ziyaret ederek kendilerine Türk Rekabet Yasası hakkında bilgi sunduk, görüş alışverişinde bulunduk ve Rekabet Kurulu'nun çalışmalarını kendilerine aktardık. Ayrıca yine Gümrük Birliği anlaşmasının bir gereği olarak Konseyin Rekabet Genel Müdürlüğü'nde bizimle ilgili Konseyin almış olduğu kararları bize ve biz de bizim çalışmalarımızı Konseye sürekli olarak aktarma eğilimine girdik. Hazırlamış olduğumuz tüzüklerimizi Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla Avrupa Birliği Komisyonu Rekabet Genel Müdürlüğü'ne gönderdik. Böylece bizim hazırlamış olduğumuz tebliğlerden Avrupa Birliği Komisyonu haberdar edilmiş oldu ve halen bizim çalışmalarımızı da yakından izlemektedirler. Yine Avrupa Birliği Komisyonu Sanayi Genel Müdürlüğü yani DG3 ve DG1 Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nü de ziyaret ettik. Türk Rekabet Kurumu'nun çalışmaları Türk Rekabet Yasası hakkında kendilerine bilgi sunduk. Bunların dışında Rekabet Kurulu'muz

dünyaya açılan bir Rekabet Kuruludur. Dünyadaki rekabet kurallarını yakından takip eden, rekabet kurullarının rekabetle ilgili kuruluşların çalışmalarını yakından izleyen bir tutum içerisinde olmuş ve çalışmalarını bu yönde geliştirmiştir. Fransız Rekabet Kurulu'nu ziyaret ettik. Fransız Rekabet Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Rekabet Kurulu Üyeleri ile toplantılar yaptık. Türk Rekabet Kurulu ve Fransız Rekabet Kurulu'nun birlikte işbirliği yapma konusunda çalışmalarımız sürdürülmektedir. Bunların dışında yine Alman Kartel Kurulu'nu, Kurulumuzun İkinci Başkanı ve bir Üyesi ziyaret etmiştir. Almanya'daki kartel yasasının uygulanmasıyla ilgili çalışmaları yerinde incelemiş ve Almanya'daki Kartel Kurulu'nun kararları ve Kartel Kurulu'nun çalışmaları hakkında bilgi edinilmiştir. Bunların dışında İtalyan Rekabet Kurulu, Portekiz Rekabet Kurulu ve İspanya Rekabet Kurulu ile çalışmalarımızı hızlandırdık. Kurulumuzu ve Kurumumuzu temsil eden üst düzey bir heyeti bu ülkelere gönderdik ve bu ülkelerdeki rekabet yasalarının uygulanması, kurulun teşkilatlanması ile ilgili çalışmaları çok yakından izleme fırsatı bulduk. Bunların dışında şu anda aramızda bulunmasından büyük mutluluk duyduğumuz Bulgaristan Rekabet Kurulu Başkanı ve heyetine de teşekkür ediyoruz. Onlarla da çok yakın bir işbirliği içerisindeyiz. Bulgaristan Rekabet Kurulu ile bundan sonraki çalışmalarımız da bu şekilde devam edecektir. Onlarla ilişkilerimiz Ukrayna'daki Rekabet Kurulu Başkanları toplantısında başlamıştır ve bu çalışmalarımız bundan böyle iki dost ülkenin rekabet kurullarının arasındaki ilişkiler çerçevesinde devam edecektir. Bunun dışında Gürcistan Rekabet Kurulu, Moldova Rekabet Kurulu, Rusya Rekabet Kurulu ve Ukrayna Rekabet Kurulu ile de çok yakın temaslarımız vardır. Çalışmalarına başladık. Ekim ayı içerisinde muhtemelen Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde Karadeniz ülkelerinin Rekabet Kurullarıyla ilgili Türkiye'de geniş kapsamlı rekabetle ilgili büyük bir uluslararası sempozyum yapmayı hedefliyoruz. Bizim için son derece önemli bir gün. Gerçekten bugün Rekabet Kurumu'nun bayramıdır. Rekabet Kurulu'nun bayramıdır. Türkiye'nin yıllardır özlem duyduğu Rekabet Yasasını uygulamaya geçiren Rekabet Kurulunu bir gonca güle benzetiyoruz. Yeni kurulmuş olan bir kurumdur, Türkiye'nin geleceği olan bir kurumdur, Türk ekonomisinin kalkınmasında hatta ve hatta enflasyonun aşağıya çekilmesinde çok önemli bir misyonu olan bir kurumdur. Kurumun çalışmalarının ülke ekonomisine ve dünya

ekonomisine katkıda bulunacağına inanıyorum, hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

İkinci konuşmayı yapmak üzere Devlet Bakanı Sayın Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK'ün kürsüye teşriflerini arz ediyorum.

Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK: Sayın Cumhurbaşkanı Vekilim, Sayın Bakanlarım, Sayın Sayıştay Başkanı, Sayın Rekabet Kurulu Başkanı ve üyeleri, değerli konuklar, bugün Rekabet Kurulu'nun yemin ederek göreve başlayışının birinci yıldönümünü kutluyoruz. Ancak kurumun oluşması aradan bir sekiz aylık zamanın daha geçmesini gerektirmiştir. Böylelikle 55. Cumhuriyet hükümetinin programında yeralan bir hususta yerine gelmiştir. Çünkü 55. Cumhuriyet hükümeti programında Rekabet Kurulu'nun örgütlenmesinin tamamlanacağı ikinci mevzuatın kısa zamanda çıkarılacağı ve Rekabet Kurumu'na işlerlik kazandırılacağı ifade edilmiştir. Türkiye siyasal rejim olarak demokrasiyi, toplumsal ekonomik rejim olarak da serbest piyasa ekonomisini seçmiştir. Tabiatı ile bu Roma Antlaşması'nda da ifade edildiği gibi bizde de farklı siyasal eğilimlerle, farklı siyasal ekonomik düzenlerin amaçlanmasını engellemez ama hangi düzen olursa olsun temelinde serbest piyasa ekonomisi olacaktır. Bunun anlamı temelde arz ve talep kurallarına göre işleyen bir ekonomik düzendir. Ancak arz ve talep kurallarına göre işleyen bir ekonomik düzenin de kısa zamanda bu ekonomik düzenin ortadan kalkmasına yol açacak bir gelişme göstereceği bilinmektedir. Özellikle serbest piyasa ekonomisini bozucu, kısıtlayıcı, onun işleyişini engelleyici anlaşma, karar ve uygulamalar yada piyasalardaki egemen konumun kötüye kullanılması bu serbest piyasa ekonomik düzenini tehdit eden başlıca gelişmelerdir. İşte serbest piyasa ekonomisinin temeli olan rekabetin sürekli olarak işlerliğini koruması için bu düzene sahip olan hemen her ülkede rekabeti koruyucu düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye'de bu konuda öncelikle 1982 Anayasa'sının 167. Maddesini dikkate almak gerekir. Bu maddeye göre devlet para, kredi, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işleyişini sağlayıcı, geliştirici tedbirleri alır. Piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak olan tekelleşme ve kartelleşmeleri önler. Öte yandan Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu ya da bugünkü adıyla Avrupa Birliği'yle yaptığı ilk anlaşmadan itibaren yani Ankara Anlaşması'ndan itibaren Avrupa Birliği ile ilişkilerinde rekabet kurallarının işleyeceğini kabul etmiştir. Katma Protokolde bu

konu daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. 6 Mart 1995 günü kabul edilen 1/95 sayılı Avrupa Birliği Türkiye Ortaklık Konseyi kararında da Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ticareti etkilediği ölçüde uygulanacak kurallar belirtilmiştir. Bunlar Roma Antlaşması'nın 85, 86 ve 92. maddelerine paralel düzenlemelerdir ve bu çerçevede 1/95 sayılı kararın 30 ve sonraki maddeleri kaleme alınmıştır. Bu kuralların uygulanmasında da bugün kuruluşunu, göreve başlayışını kutladığımız Rekabet Kurulu'nun önemli yeri olacaktır. Rekabet Kurulu'nun çalışmalarını düzenleyen kanun Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'dur. Aslında rekabetle ilgili olarak başka kanunlarda da bir takım düzenlemeler vardır. Örneğin özelleştirme ile ilgili kanunda özelleştirme uygulamalarının tekelleşme ve kartelleşmeye yol açmaması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na görevler verilmiştir. O Kanun'dan iki hafta sonra çıkarılan Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ise aynı konularda Rekabet Kurumu'nu yetkili kılmıştır. Danıştay'ın bir istişari görüşüne göre Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra bu konuda görevli, yetkili olan organ Rekabet Kurumu'dur. Ancak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nda da bu konuyla ilgili birimler vardır ve Sanayi Bakanlığı zaten Rekabet Kurumu'nun ilişkili olduğu Bakanlıktır. Öte yandan Türkiye'de ithalatta haksız rekabet uygulamalarının önlenmesi bakımından da ayrı bir yasa vardır. Bütün bu yasal düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde Türkiye'de serbest piyasa ekonomisinin temeli olan rekabetin her zaman var olması, sağlıklı işleyişinin korunması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmış olduğu görülür ancak bunlar yeterli değildir çünkü bunların uygulanması ile ilgili olarak çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekir. İşte bu konuda bugün kuruluşunu kutladığımız Rekabet Kurumu'nun çok önemli bir yeri vardır. Rekabet Kurumu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a göre idari ve mali özerkliğe sahip olan bir kurumdur. Başka ülkelerde benzeri kurumlarda olduğu gibi kurumun görevini tam olarak yapabilmesi için böyle bir özerkliğe sahip olması gerekir. Kurum bağımsızdır. Kurumun bağımsızlığını sağlamak için kanun çeşitli tedbirler getirmiştir. Herşeyden önce bu kurum tıpkı mahkemeler gibi görevini yaparken hiç bir makamdan, kişiden veya organdan talimat almaz. Hiçbir kişi, makam veya organ da kurumun nihai kararlarını etkileyecek bir talimat veremez, telkinde bulunamaz. Böylece kurumun bağımsızlığı, mahkemelerin, hakimlerin bağımsızlığına benzetilmiştir. Ancak kurumun bağımsızlığını Başkan ve Üyelerin fikri bağımsızlığını sağlamak için de onların başka

hiçbir görev alamayacakları, hatta onların uygulamalarını sürekli olarak izlemek, denetlemek ve ihlallere son verme yolunda talimat vermekle görevli oldukları ekonomiyle maddi bir ilişki içerisinde olmamalarını, kişisel ilişki içerisinde olmamalarını sağlayıcı hükümler konmuştur. Böylece kurum gerek ekonomiye karşı gerek devlete karşı bağımsızlığı güvence altına alınmış olan bir kurumdur. Bu kurum herşeyden önce Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun, Özelleştirme Kanununun ve Avrupa Birliği Türkiye Ortaklık Konseyinin kabul ettiği 1/95 sayılı karardaki rekabet kurallarının uygulamasında görevlidir. Öncelikle bir uygulama merciidir. Öte yandan bu kurum aynı zamanda düzenleyici bir organdır. Sadece rekabetle ilgili genel düzenlemeleri yapmakla kalmayacak, aynı zamanda Rekabet Hukuku'nun sürekli olarak gelişmesi için öneriler yapacaktır. Bu konuda gerek doğrudan doğruya gerek ilgili Bakanlık, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının talebi üzerine yasa değişikliği önerileri hazırlayacaktır. Demek ki Rekabet Kurumu hem Rekabet Hukukunun uygulanmasında, hem de gelişmesinde çok önemli görevlere sahiptir. İşte bu görevleri yapabilmek için Rekabet Kurulu'nun sahip olması gereken bağımsızlık, özerklik ve tarafsızlık yasayla kendisine sağlanmış bulunmaktadır. Rekabet Hukuku esas itibariyle her olayda verilen kararlarla somutlaşan, canlılık kazanan, dinamik bir gelişme yapısına sahip olan bir hukuk dalıdır. Bu nedenle Rekabet Kurumu'nun Rekabet Hukukunun uygulanması ile ilgili olarak vereceği kararlar bundan sonrası için emsal oluşturacaktır. Rekabet Kurulu Avrupa Birliğindeki Avrupa Birliği Komisyonu veya çeşitli ülkelerdeki ulusal kurallara benzer görevler yapmaktadır. Ama Rekabet Hukuku'nun uygulanması tabi sadece bu kurulla sınırlı değildir. Bu kurulun vereceği nihai kararlara karşı yada vereceği cezalara karşı Danıştay'a gitme yani idari yargı yoluna gitme olanağı vardır. O nedenle Danıştay'da Rekabet Hukuku'nun gelişmesinde tıpkı Avrupa Topluluğu Adalet Divanı gibi yahut Avrupa Birliği Adalet Divanı gibi önemli bir rol oynayacaktır. Öte yandan Rekabet Hukuku'nun uygulanması ile ilgili çeşitli bireysel davalar, tazminat davaları söz konusu olabilir. Onlar da esas itibariyle ticari dava konusu olacaktır. Dolayısıyla Ticaret Mahkemeleri ve sonuçta Yargıtayda Rekabet Hukuku'nun gelişmesinde başka bir açıdan büyük rol oynayacaktır. Böylelikle Türkiye bir yapısal değişimi ve bir zihniyet değişikliğini gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Bizde bazıları hala yürürlükte kalan ama fiili olarak uygulanmayan yetkileri içeren çeşitli kanunlar vardır. Onlarda örneğin Bakanlar Kurulu'na ya da ilgili

Bakanlığa fiyat tespiti yetkisi veren endüstriyel mamüllerin fiyatlarını belirleme hakkı tanıyan yahut mevduat faizlerini, kredi faizlerinin oranlarını tespit yetkisi veren hükümler vardır. Ama bugün o sistemin yerine artık serbest piyasa ekonomisinin kendi kuralları içerisinde işleyişine olanak tanıyan bir anlayış hüküm sürmektedir. Ama bununda kendi başına yeterli olmadığı, rekabet kurallarıyla rekabetin sınırlandırılmasına, engellenmesine, bozulmasına ve piyasalardaki egemen durumun kötüye kullanılmasına olanak vermeyecek kurullarla tamamlanmasına ihtiyaç vardır. İşte bu anlaşıldığı içindir ki Türkiye bütünleşmek istediği Avrupa Birliğinde ve onun üyesi ülkelerde diğer çağdaş ülkelerde olduğu gibi rekabet kurallarını kabul etmiştir ve bunu yürütecek olan bunu geliştirecek olan bir kurumu kurmuştur. Bu kurum Türkiyenin bir yandan ekonomik gelişmesini kolaylaştıran ama öbür yandan da onun temelindeki serbest piyasa ekonomisi düzeninin sağlıklı işleyişini sağlayan başlıca kurumdur. Kurul çalışmaları ile Türkiye’de Rekabet Hukuku’nun oluşmasına, gelişmesine yön verecektir. Kurul’a birinci kuruluş yıldönümünde bundan sonraki çalışmalarında başarılar dileyerek hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Üçüncü konuşmayı yapmak üzere Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Yalım EREZ’in kürsüye teşriflerini arz ediyorum.

Yalım EREZ: Sayın Cumhurbaşkanı vekilim, değerli Bakanlarım, değerli konuklar, Rekabet Kurumunun değerli Başkanı ve üyeleri, bir yıl önce bugün Rekabet Kurulu üyeleri yemin ederek göreve başlamışlardı. Böylece biraz evvel Sayın Başkanın da belirttiği gibi 1970 lerin başında başlayan Türk Rekabet Hukuku ve bu hukuku uygulayacak kurumun oluşması süreci tamamlanmış ve Türk ekonomisinde yeni bir dönem başlamıştır. Bu bir yıllık sürecin yaklaşık sekiz ayının kurumun teşkilatını oluşturma ve kanunun öngördüğü tebliğleri hazırlayarak yürürlüğe koyma çalışmaları ile geçtiğini, son dört aydır da rekabet kurallarının da aktif olarak yaşama geçirildiğini görüyoruz. Kısa sürede katledilen bu yol her türlü takdirin üzerindedir. Bunu gerçekleştirenleri, başta kurul Başkan ve üyeleri olmak üzere huzurunuzda tebrik ediyorum. Değerli konuklar sağlıklı bir rekabet ortamının optimum kaynak dağılımını sağlayarak buluşları dolayısıyla yeniliği hızlandırarak mal ve hizmetlerin kalitesini artırdığı, fiyatları düşürdüğü böylece tüm toplumun refah seviyesini yükselttiği konusunda genel bir mutabakat vardır. Ben bugün rekabetin

ekonomik yaşamımızın herkesçe bilinen bu olumlu etkileri üzerinde değil siyasal ve toplumsal yaşamımızdaki etkileri üzerinde durmak istiyorum. Ekonomide dürüst rekabet koşullarını hakim kılmak kaçınılmaz olarak siyasal yaşama da dürüst bir yarış olarak yansiyacaktır. Demokrasiyi yalnızca eşit bir oy hakkı olarak değil aynı zamanda karar süreçlerine eşit katılım hakkı olarak ele alıyorsak dürüst yarışın seçim dönemlerinde resmi televizyon ekranlarının eşit paylaşımından veya sandık başındaki eşitlikten çok daha kapsamlı bir kavram olduğunu anlamak zorundayız. Bunun anlamı toplumun tüm katmanlarının karar süreçlerine katılması, etkilemesi ve gerektiğinde değiştirmesidir. Burada yurttaşlara düşen örgütlenerek sivil toplum örgütlerini yaratmak, bize düşen de bu tür örgütlenmelere de devletin kapılarını açmaktır. Bunların idari yapımızda köklü değişiklikler gerektirdiğini biliyorum. Ancak artık bu değişimi erteleyemeyiz. Uluslararası arenada yarışan Türkiye'nin sorunları ben yaptım olduklarla aşılamaz. Tüm bu demokratik yapılanma ve demokrasi kültürü ancak ekonomide sağlıklı bir rekabet ortamının yaratılması ve sürdürülmesi ile mümkündür. Demokrasinin en köklü geleneklere sahip olduğu ülkelerin aynı zamanda en eski rekabet kanunlarına ve rekabet otoritelerine sahip olması bir tesadüf değildir. Özetle söylemek gerekirse bugün birinci kuruluş yıldönümünü kutladığımız Rekabet Kurumu'nun vereceği kararlar yalnızca ekonomik yaşamımızı değil, siyasi yaşamımızı da yakından ilgilendirecektir. Esasen 1890 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde rekabete ilişkin ilk yasal düzenleme yapılırken ekonomik gerekçelerden çok siyasal ve demokratik gerekçelere dayanılmış olması da bu söylediklerimin bir kanıtıdır. O tarihlerde kanun tasarısını kongreye sunan Senatör Scherman şöyle diyordu: "Biz Amerikan toplumu olarak bütün politik gücü tek elde toplamış olan krala nasıl tahammül edemediysek, bütün ekonomik gücü tek elde toplayan kişilere de aynı şekilde tahammül etmemeliyiz. Çünkü ekonomik güç eninde sonunda politik güce dönüşür."

Değerli Konuklar, Rekabet Kurumu vereceği kararlarla yalnızca ülke içinde sağlıklı rekabet ortamı oluşması ve demokrasi kültürünün gelişmesini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda uluslararası ilişkilerimizde, özellikle tam üyeliği hedeflediğimiz ve Gümrük Birliği süreci içinde olduğumuz Avrupa Birliği ile olan ilişkilerimizde de tayin edici bir rol oynayacaktır. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile aynı rekabet kurallarını benimsemesi ve uygulaması, Avrupa Birliği ile ekonomik alanda aynı kulvara girmesi anlamına gelmektedir. Diğer bir değişle

Avrupa Birliği ile ortak rekabet politikası ekonomik entegrasyonun hukuki temelini oluşturacaktır. Avrupa Birliği'nin 1960'ların sonunda Gümrük Birliğine 1990'larda tek pazara ulaşmasında ve önümüzdeki dönemde parasal birliği hedeflemesinde rekabet politikasının tartışılmaz yeri vardır. Türk Rekabet Kurumu'nun da aynı rolü Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde stleneceğinden en küçük bir kuşkum yoktur. Ancak Rekabet Kurumu sağlıklı bir rekabet ortamı sağlarken ekonominin büyümesine ve glenmesine mani olacak bir ortamı yaratmaktan da kaçınması gerektiğini huzurlarınızda ifade etmek istiyorum. Çünkü bu hukuku bizden önce uygulamaya koyan tüm gelişmiş ülkeler ekonomilerinde belli bir büyüklüğe eriştikten sonra bu hukuku ve bu kurumu çalıştırmaya başlamışlardır. Bu duygu ve düşüncelerle Rekabet Kurumu'nun birinci kuruluş yıldönümünü kutluyor kurumun sağlıklı bir rekabet ortamı yaratılması çalışmalarına bugüne kadar verdiğimiz desteği sürdüreceğimizi tekrar tekrar duyuruyor, kuruma başarı dilekleriyle hepimize saygılar sunuyorum.

Son konuşmayı yapmak üzere Cumhurbaşkanı Vekili Sayın Hikmet ÇETİN'in kürsüye teşriflerini arz ediyorum.

Hikmet ÇETİN: Sayın Başkan, Sayın Konuklar, Türk Rekabet Kurumu'nun kuruluşunun veya göreve başlamasının birinci yıldönümünde aranızda bulunmaktan mutluluk duyuyorum. İlkesi, prensipleri, esasları Anayasa'mızda yer almasına karşın yasa olduğu bir gecikmeyle yürürlüğe girebilmiş, yasanın yürürlüğe girmesinden sonra da kurulun oluşması, yeni de olduğu için belki, iki yıldan fazla bir süre almıştır. Nitekim Anayasamızın 167. maddesinde Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaret Düzenlemesi başlığı altında şunlar ifade edilmektedir: "Devlet para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır. Piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler." hükmünü açıkça içermektedir. Aslında rekabeti koruma yasa dayanağını bir anlamda Anayasadan almaktadır. Bir Anayasal kurumdur. Kurul Anayasadaki ilkelerin yaşama geçirilmesidir ve Anayasanın bu ilkesi karşısında 4054 sayılı yasa, 7 Aralık 1994 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiş ve daha sonraki dönemde de Mart 1997 de Kurul oluşturulmuştur. Aslında gelişmelere baktığımız zaman Türkiye'de şunu görüyoruz. Devlet aslında başlangıçta girişimci olarak piyasaya

müdahale etmiş, 1930'lerden başlayarak. Özellikle sanayileşme sürecinde o dönemin koşulları gereği devlet daha çok sanayi kuran, işleten ve bunları topluma kazandıran bir işlev üstlenmiştir. Ama bunun yanında hepimizin bildiği klasik iktisat teorisinin de değişmeyen ve önemli kuralı arz ve talebin serbestçe oluşması ve herşeyin, kaynak dağılımının, verimliliğin, etkinliğin, teknolojinin ancak serbest piyasa ortamında oluşacağını söylemektedir. Ama zamanla görülmüştür ki, o bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler teorisinin de kendi kendine işleyemeyeceği, piyasada fiilen oluşabilecek olan bazı engellemeler o serbest rekabetin oluşmasını olanaksız hale getirebilmektedir. O nedenle devlete bir görev daha düşmeye başlamıştır. Devlet rekabetin olabilmesinin ortamını hazırlamakla yükümlü görülmüştür. O, koşulları hazırlayacak, engelleri ortadan kaldıracak ve rekabetin serbestçe oluşmasını sağlayacaktır. Biraz önce değerli Bakan arkadaşlarımızın değindiği gibi rekabeti dar anlamda, bugünkü dünya koşullarında yalnızca ekonomi alanında anlamakta mümkün değildir. Her alanda, yani ortamda eşitlik, yarışmada eşitlik, koşullarda eşitlik... Bunlar sağlanabildiği sürece toplumun gelişmesi daha sağlıklı olur. 1980'li yıllarda Türkiye hızla serbest piyasa ekonomisi dönemine girmiştir. Ama bugünkü dünyaya baktığımızda hem siyasal alanda, hem ekonomik alanda iki değişmeyi birlikte görüyoruz. Bir yandan insan haklarına dayalı demokratik bir siyasal rejim, onun yanında da serbest piyasa ekonomisi adeta birbirinden ayrılamaz ve birbirini tamamlayan, birlikte yürüyen iki önemli kurum ve alan haline gelmiş. Türkiye, hızla bir yandan demokrasinin standartlarını yükselterek, bir yandan da ekonomide mal ve hizmet alanlarında rekabet koşullarını yaratarak dünyanın yeni girdiği bu dönemde hakettiği yeri almaya çalışmaktadır. Bu aslında önemli bir gelişmedir. Rekabet, ekonomide aslında sanayi alanında daha çok büyük önem kazanmaktadır. Zaten kalkınma deyince de sanayileşmeyi anlıyoruz. Sanayileşme olmadan kalkınmanın gerçekleşmeyeceği, sanayileşmeyi belirli bir düzeye getirmeden kalkınan ülkenin olmadığını bildiğimize göre en yoğun bir biçimde burada devreye girmesi de doğaldır. Sanayileşmede rekabetin önemi çok büyüktür. Hem tüketici bakımından büyük, hem de geniş anlamda toplum bakımından büyük. Tüketici açısından aslında tüketicinin korunmasını bir anlamda ancak rekabet ile sağlayabilirsiniz. Rekabetin tam olmadığı yerde tüketici hakkını doğru dürüst koruyamazsınız. Sadece tüketici değil, aslında diğer ucunda geniş anlamda aldığımızda üretici için de aynı şey söz konusu. Üretici de hammaddesini alırken ancak rekabetçi

bir piyasada, rekabetçi bir ortamda hammaddesini alabildiği sürece daha kaliteli, daha ucuz ve teknolojiyi daha yakından izleyen bir sanayileşmeyi gerçekleştirebilir. O bakımdan rekabetin olması sanayileşme açısından son derece önemlidir. Bizim rekabeti koruma yasası bütün bu ilkeleri dikkate alarak çıkarılmıştır. Son derece çağdaş bir yasadır. Biraz öncede belirtildiği gibi aslında çok geniş uygulama alanı vardır. Avrupa Birliği'yle birleşme sürecinde Avrupa Birliği standartlarına uygun olarak çıkartılan bir yasadır. Kurumuyla, kurallarıyla, maddeleriyle uluslararası özelliği olan bir yasadır. Özelleştirme açısından son derece önemlidir. Özelleştirmenin özellikle bu aşamasında tekelleşmeye yol açmaması gerekir. Bunu önleyecek olan da Rekabet Kurulu'nun, Rekabet Kurumu'nun sağlıklı bir biçimde devreye girmesidir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığımız ile birlikte Rekabet Kurumu'nun devreye girmesiyle özelleştirmenin tekelleşmeye yol açması önlenebilir. Ve Gümrük Birliği çerçevesinde Avrupa Birliği'de önemli bir uyum yasasıdır, önemli bir kuruldur. Bu kurumun özelliği dikkate alınarak Türkiye'de çok az kurumda görülen, belki de sadece yargıda görülen bir özelliği de var. O da özerk olması, bağımsız olması, mali ve idari özerkliğe sahip olması. Kurul bu özelliği dikkate alarak özellikle çalışmaların başlangıcında kendisine verilen bu güvenceyi en iyi şekilde kullanarak saygınlığını artıracığına inanıyorum. Kurumun kısa süre içinde faaliyete geçmesi, ilerisi bakımından cesaret vericidir, ümit vericidir. Biraz önce Başkanın belirttiği bu kısa süre içinde 76 başvurunun olması ve bunların hızla sonuçlandırılması önümüzdeki dönemde kurumun çalışmalarına daha da çok etkinlik kazandıracaktır. Ve kurum yasa ile birlikte serbest piyasa ekonomisinin çalışmasında, işleminde ve yaşama geçmesinde büyük katkı yapacaktır. Ben kurumun bir yıl içindeki çalışmalarının başarılı olduğuna inanıyorum. Kurum Başkanını, arkadaşlarını ve ona bu olanağı sağlayan Sanayi ve Ticaret Bakanımızı kutluyorum. Önümüzdeki dönemde daha yoğun çalışmalara girmesi beklenmektedir. Çünkü uluslararası boyutu vardır, içerideki boyutu vardır. Kurumun Başkanına, Üyelerine, önümüzdeki dönem için de başarılar diliyorum. Ve sağlıklı çalışmalarına parlamento olarak destek vereceğimizi de belirtiyorum. Ve tekrar hepinizi kutluyorum, teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Şimdi toplantımıza onbeş dakika ara verilecektir. Paneli izlemek üzere değerli konuklarımızın onbeş dakika sonra salonda hazır bulunmaları arz olunur.

M. DEVELLENES: Günaydın, bayanlar ve baylar.

Rekabet Kurulu'nun birinci yıldönümünü kutlamak ve bir yıllık çalışmasından dolayı Kurulu tebrik etmek amacıyla burada bulunduğum için çok mutluyum. Bu fırsattan istifade ederek rekabet politikalarının hem günümüz dünyasındaki hem de Avrupa Birliği ile Türkiye'deki rolü hakkında konuşmak istiyorum.

Bugünkü konuşmamda gerçekleştirmek istediğim amaçlar şunlardır:

*İyi bir rekabet politikasının ekonomiye ve sanayiye olan faydalarını ortaya koymak,

*Avrupa Birliği'nin bakış açısından şimdiye kadar Türkiye'de neler yapıldığını ve neler yapılması gerektiğini irdelemek,

*Komisyonun Türkiye ile rekabet alanındaki işbirliğinde en önemli ilkeler olarak neleri gördüğünü ifade etmek.

Rekabet Politikasının Asli Görevi Nedir?

Bu konuda oldukça farklı görüşler olmasına rağmen, cevabın açık olduğunu düşünüyorum. Rekabet politikası, iktisadi kalkınmayı sağlamak ve toplum refahını arttırmak içindir. Peki bu nasıl başarılacaktır? Tabii ki firmaları daha etkin çalışmaya zorlayarak. Rekabet, firmaları değişikliklere uymaya ve yeni buluşlar yapmaya itecektir. Aynı zamanda tüketici yararına olarak fiyatlar düşecek ve kalite yükselecektir. Sonuç olarak, sanayinin dinamizmi artarak yeni istihdam olanakları ortaya çıkacaktır.

Bugün Avrupa Birliği'nde rekabetin ekonomik sistemin anahtar unsuru olduğuna dair bir mutabakatın var olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Biz, sanayiye devlet müdahalesi ve ulusal devler yaratma gibi birçok üye devletin yüksek bedeller ödediği ve halen ceremesini çektiği demode olmuş politikaları terkettik.

Bu eski fikirlere vazgeçmemiz piyasayı başıboş bıraktığımız anlamına gelmemektedir. Tam aksine, her zaman rekabet politikasının serbest piyasa ekonomisinin en önemli unsurlarından biri olduğuna inanmışızdır. Piyasa, hakim durum yaratılmasına, kartellere ve piyasa gücünün kötüye kullanılmasına karşı korunmalıdır. Bu da iyi bir rekabet kurumunun önemine olan inancımızın ve rekabet kurallarını dürüstçe, şeffaf bir biçimde uygulayışımızın nedenini oluşturmaktadır.

Ancak rekabet tek başına bir amaç da değildir. Rekabet, sadece karşılaştığımız değişikliklere karşı koymaya ve onlarla başa çıkmaya yardım eden bir araçtır. Günden güne büyüyen bu değişiklikler arasında küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve birçok sektör için geçerli hale gelen liberalizasyon sayılabilir.

Bu yenilikler birer tehdit oldukları kadar aynı zamanda da birer fırsattırlar. Bir örnek verecek olursak işsizlik dünyanın pek çok yerinde olduğu kadar Avrupa içinde de önemli bir sorundur. Bu rekabetle tanışmamış sanayi alanlarındaki verimsizlik ve esneklikten uzak olmanın bir sonucudur. Bununla birlikte müdahaleci olmayan liberal bir iktisadi sisteme sahip olan ülkelerde büyük menfaatler elde edilmiştir. Örnek olarak iletişim sektörünün daha etkin ve rekabetçi hale gelmesi verilebilir. Bu sektörde, rekabetçi baskılar sonucu maliyetler hem sanayi hem de tüketiciler yararına aşağıya çekilmiş, yeni ürün ve hizmetler daha çabuk piyasaya sürülmüş ve daha fazla istihdam yaratılmıştır.

Yakın tarihli bir rapora göre iletişim alanındaki liberalizasyonun 2000 yılına kadar Avrupa'da 500.000 yeni istihdam yaratacağı tahmin edilmektedir. 2005 yılında ise bu rakam 1.3 milyona çıkacaktır. Topluluk bünyesindeki firmalar düşük maliyetler ve kaliteli hizmetlerden yararlandıkça diğer sektörlerde de istihdam olanakları yükselecektir.

Avrupa'daki liberalizasyon programı iletişim sektörü ile sınırlı değildir. Hava taşımacılığı gibi sektörler de gittikçe daha fazla rekabete açık hale gelmektedir. Halen elektrik, posta ve gaz sektörlerinde liberalizasyon çalışmaları devam etmektedir. Tüm bu sektörlerde herkesin çıkarına olarak rekabet artan ölçüde devam etmektedir.

Şimdiye kadar yakaladığımız gelişmeyi muhafaza etmek ve bundan azami ölçüde faydalanabilmek için tetikte olmak gerekmektedir.

Piyasalar, serbest rekabetin hiçbir engelle karşılaşmadan gelişmesi için daima açık kalmalıdır.

Yeniden Türkiye'ye dönecek olursak;

Rekabet Alanında Şimdiye Kadar Yapılanlar ve Bundan Sonra Yapılması Gerekenler

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası kamu makamlarını

"... piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri almak" ve "piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek "

yükümlülüğü altında bırakmıştır.

7 Aralık 1994 tarihinde Rekabet Kanunu'nun kabul edilmesi ve geçtiğimiz yıl Rekabet Kurulu'nun oluşturulması anayasal emrin yerine getirilmesi yolunda önemli birer basamaktır. Buna ilave olarak, 6 Mart 1995 tarihli 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi kararının 39 uncu maddesi:

"Gümrük Birliği tarafından öngörülen iktisadi entegrasyonun gerçekleşmesi amacıyla Türkiye, rekabet alanındaki kurallarını Avrupa Topluluğu'nda geçerli olanlarla uyumlu hale getirir ve etkin şekilde uygular"

şeklindedir. Buradan, Avrupa Topluluğu'ndaki ile uyumlu bir rekabet kanununun kabulüne ilave olarak, bu kanunun etkili bir şekilde uygulanmasının da Türkiye üzerine konulmuş bir yükümlülük olduğu anlaşılmaktadır.

Orta ve Doğu Avrupa'daki deneyimlerimizden bildiğimiz kadarıyla, rekabet kurumlarının oluşturulması ve rekabet kanunlarının kabulü reform sürecinin diğer unsurlarından daha kolay olmakta ve rekabet yasalarının parlamentodan geçmesi genellikle ciddi bir engelle karşılaşmamaktadır. Rekabet politikasının uygulanması ise büyük tartışmalara neden olmaktadır. Dolayısıyla, rekabet kurumunun kurulmasının ve rekabet kanunlarının kabulünün, rekabet politikasının uygulanma sürecinin ilk belki de en kolay aşaması olduğu ortaya çıkmaktadır. Kısa zamanda Kanun'un varlığının tek başına yeterli olmadığı, fakat Kanun'un uygulanmasının ve bütün ekonomik birimlerce de Kanun'a uyulmasının gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Tabidir ki bu da gerçekleşmesi oldukça zor bir durumdur.

Analizimize tüm rekabet kurumları için geçerli olabilecek temel prensiplerle başlayalım. Komisyona göre aşağıdaki hususlar, rekabet kanununun etkin bir şekilde uygulanabilmesi için hayati önem taşımaktadır.

Öncelikle, rekabet kurumu yeterli insani ve mali kaynaklara sahip olmalıdır. Yani Rekabet Kurumu, tecrübeli ve iyi yetişmiş insanları bünyesine çekebilmelidir. Yeni kurulmuş bir rekabet kurumunun personelinin yoğun bir eğitime ihtiyaç duyacağı son derece açıktır. Bu husus, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle Türkiye gibi ülkelerin rekabet kurumları düşünüldüğünde Komisyonun, kanunun hazırlık safhasında verdiği hukuki tavsiyelere ilaveten en önemli ilgi alanlarından. Ne var ki, Komisyonun bunu karşılayacak yeterli kaynağı yoktur ve bu konuda üye ülkelerin rekabet kurumları ile bunlar dışında kalan danışmanlara

güvenmektedir. Bir sonraki aşamada yargıçların, akademisyenlerin ve avukatların yetiştirilmesi gerekmektedir. Gerçek şu ki, bütün iktisadi birimlerde ve toplumda rekabet politikası ve rekabet kurumunun işlevleri hakkında genel bir kanı yani rekabet kültürü olmaksızın, rekabet hukukunun esaslı bir şekilde uygulanması mümkün değildir.

İkinci olarak, Rekabet Kurumu siyasi kaygılardan uzak olmalıdır. Bu, daha önce belirtilen mali özerklikle olduğu kadar kurumsal özerklikle de yakından ilgilidir. Davalara bakan kişiler ve Rekabet Kurumu başkanının dış baskılardan etkilenmeyecek şekilde atanmaları da bir başka önemli husustur. Bu konu, soruşturma yapılacak olayların seçimi ve karar alma sürecinin siyasi veya başka nitelikli baskılardan etkilenmemesi açısından oldukça önemlidir.

Yukarıda bahsettiğimiz özerklik, 1994 tarihli Rekabet Kanunu'nun 20 nci maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kurum görevini yaparken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve kişi Kurumun nihai kararını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.”

Söz konusu özerklik ilkesi en önemli ilkelerden birisidir.

Üçüncü olarak, rekabet kurumunun güvenilir ve saygın bir yere sahip olması gereklidir. Bu da, ancak kanun hükümleri ve prosedürün şeffaf olmasıyla mümkün olabilir. Tüm bunların elde edilebilmesi için de kararların geniş şekilde yayımlanması, duruşmalar esnasında üçüncü şahıs haklarının garanti altına alınması ve nihai kararlara karşı mahkeme yolunun açık olması gerekmektedir.

Daha önce belirttiğim gibi, rekabet kültürünün bir gecede oluşması mümkün değildir. İş dünyası Kanun'un ne ifade ettiğinin tam olarak farkında olmayabilir, firmalar neyi ne zaman bildirmeleri gerektiğini bilemeyebilirler. Pratikteki bu tür engellerin oldukça önemli olduğunu ve küçümsenmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden de bildirim formlarının, davaların çözümünde kullanılan prosedür kurallarının, dosyalara ulaşabilmek için geçerli kuralların ve duruşma prosedürünün açık ve anlaşılır nitelikte olmasının hayati önem taşıdığına inanıyorum.

Tabidir ki, iş dünyasının bir kısmı rekabet kurallarını önemsemeyebilir. Buna bulunabilecek ve rekabet kanununun uygulanmasını yaygınlaştıracak en iyi çare, uygun davalarda yeterince caydırıcı cezalar vermektir.

Dördüncü olarak, piyasanın doğal seyrini ciddi şekilde aksatabilecek şirketlerin işlem ve eylemleri için rekabet kurumu ciddi bir

yürütme politikası oluşturmalıdır. Rekabet Kurumu, rekabet karşıtı firma davranışları ile başa çıkabilmek için yeterli cesaret ve siyasi desteğe de ihtiyaç duyacaktır.

İlk etapta Rekabet Kurumunun ne gibi bir önceliği olmalıdır? Rakiplerin yokluğunda, firmaları rekabet kurallarına karşı daha duyarlı hale getirmek için gerekli olan ana unsurun potansiyel rekabet olduğu söyleneğelmektedir. Rekabet Kurumu, giriş engellerinin fazla olduğu durumlarda pazarda rekabeti korumak için potansiyel rekabetin sağlamlığı konusunda daha şüpheli ve dikkatli olmalıdır. Giriş engellerinin çok ve firma sayısının az olduğu durumlarda, firmalar arasında işbirliği ve pazarı rakiplere kapatma (market foreclosure) olasılığı oldukça yüksek ve zarar verici olmaktadır. Bu yüzden, öncelikle giriş engelleri yaratan ve pazarın genişlemesine engel olan davalar çözüme bağlanmalıdır. Güçlü kartellerin denetlenmesi de ispatlanması da oldukça zordur. Bununla birlikte, kaynakları rekabetçi bir piyasada büyük etkisi görülmeyecek soruşturmalar için harcamaktansa, en önemli kartellere ve tekel yaratacak devralmalara ayırmak daha mantıklı olacaktır.

Şimdi rekabetle ilgili Türk kanunlarının özüne dönerek önce Kanun'unuzun antitröst hükümleri yani karteller, hakim durumun kötüye kullanılması ve birleşmelerle ilgili olanlarına daha sonra da kamu işletmeleri ve devlet yardımları ile ilgili olanlarına değinelim.

Antitröst Hükümleri

Önemli hükümler üç başlık altında özetlenebilir:

1. Rekabeti engelleyici, sınırlayıcı ve bozucu eylem yasağı (anlaşma, uyumlu eylem ve yasaklar)

Rekabeti engelleyici, sınırlayıcı ve bozucu eylem ve bunlara dair örnekler Topluluk hükümleri ile yani AT anlaşmasının 85 inci maddesi ile hemen hemen aynıdır.

2. Hakim durumun kötüye kullanılması yasağı

Bu hüküm de Topluluk anlaşmasının 86 ncı maddesi ile hemen hemen aynıdır

3. Birleşme ve devralmaların kontrol edilmesi

Kanun'un 7 nci maddesi bir ya da birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü veya bir kısmında rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmelerini ya da herhangi bir teşebbüsün

ya da kişinin diğerk bir teŖebbüsü devralmasını hukuka aykırı bulmakta ve yasaklamaktadır.

Rekabet Kurulu, kanunen geçerli olması için önceden bildirilmesi gereken birleşme ve devralma kategorilerini yayımlayacaktır.

1994 tarihli Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, karteller ve hakim durumun kötüye kullanılması gibi konularda Avrupa hukukuyla hemen hemen aynı olup, anılan Kanun ve Ekim 1997 tarihli 1997/2 sayılı tebliğde bulunan uygulamaya yönelik Ŗikayet, bildirim, bilgi isteme, soruşturma yetkisi, idari cezalar gibi konular da 17/62 sayılı Avrupa Topluluğu Tüzüğü'nde bulunan unsurları taşımaktadır.

Komisyon, Türkiye'nin Toplulukta uygulanan blok muafiyet tüzüklerindeki ilkeleri kendi sınırları içinde uygulama yükümlülüğü ile ilgili olarak, Kurul tarafından geçtiğimiz yıl sonunda çıkarılan tekelden dağıtım ve tekelden satım anlaşmalarını düzenleyen iki adet tebliği incelemiştir. Sözkonusu tebliğlerin içerik ve kapsamlarının genişletilmesine yönelik bazı görüşlere rağmen, Türkiye'nin Topluluk rekabet kurallarının gereklerini yakalamıŖ olduğunu söyleyebiliriz. Buna rağmen, özellikle araştırma-geliştirme, franchising, sigorta, taşımacılık gibi alanlarda çıkarılması gereken blok muafiyet tüzükleri başta olmak üzere yapacak daha çok Ŗey bulunmaktadır.

Birleşmelerle ilgili olarak,1994 tarihli Kanun'un 7 nci maddesi iki veya daha fazla teŖebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını güçlendirmeye yönelik olarak herhangi bir mal veya hizmet piyasasında rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmelerini düzenlemektedir. Bu hüküm vasıtasıyla Kanun Rekabet Kurulu'na hukuken bağlayıcı olması için ön bildirime tabi birleşme ve devralma kategorilerini belirleme ve yayınlama yetkisi vermiştir. Sözkonusu birleşme ve devralma kategorileri Rekabet Kurul'u tarafından yayınlanacak, yasak birleşme ve devralmalar için geçerli olacak kriterler de Kurul'ca belirlenecektir.

Türk Rekabet Kurulu 1997 yılı sonunda, 1994 Kanun'una uygun şekilde önceden bildirime ve onaya tabi birleşme ve devralma şekillerini gösteren bir tebliğ yayınlamıştır. Kanun ve tebliğ birlikte değerlendirildiğinde, genel olarak AT Birleşme Tüzüğü'nün önemli unsurlarına başarılı bir şekilde uyum sağladıkları görünmektedir. Ancak, geğerleştirilen uyumun derecesi ile ilgili tam bir onay vermeden önce iki pratik unsurun göz önüne alınması gerekmektedir.

İlk olarak, şeffaflık ve doğruluğu açısından tebliğin yürürlüğe giriş tarihi ile ilgili belirsizliğin açıklığa kavuşturulması gerekir. İş dünyasının yükümlülüklerini bilmesi açısından bu konuda kesin bir açıklama yapılması gerekmektedir. Daha da önemlisi, Kanun hükümleri tebliğdekilere bağlı olduğundan, Kanun'un ön bildirim tabi birleşme ve devralmalarla ilgili olarak yürürlüğe girip girmediği açık değildir. Netice itibarıyla, Rekabet Kurulu, Kanun'da ve tebliğ'de bulunan yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik politikasını açık bir şekilde ortaya koymalıdır.

İkinci olarak, yine doğruluk ve şeffaflık gibi nedenlerden dolayı prosedürü tanımlayan ifadelerle ilgili birtakım küçük tutarsızlıkların da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Diğer yönlerden bakıldığında Kanun AT Birleşme Tüzüğü ile uyumludur.

Ticari Nitelikli Kamu İşletmeleri ve Devlet Tekelleri

Gümrük Birliği anlaşmasının 41 inci maddesine göre;

"Türkiye, kamu teşebbüsleri ile özel veya münhasır haklar tanınan özel teşebbüslerle ilgili olarak, Gümrük Birliği'nin 31 Aralık 1995 tarihinde yürürlüğe girmesinden itibaren 1 yıl içinde Topluluk mevzuat ve içtihadında yeralan ilkelerin gözetilmesini sağlayacaktır."

Göründüğü kadarıyla bu taahhüdü yerine getirmek için, şimdiye kadar hiçbir kanuni hüküm kabul edilmemiştir.

Devlet tekelleri ile ilgili olarak, Gümrük Birliği anlaşmasının 42 nci maddesi şöyledir:

"Türkiye, Gümrük Birliği'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ikinci yıl sonunda, Ortaklık Konseyi tarafından belirlenen takvim ve koşullar çerçevesinde, ticari karakterli devlet tekellerinin üye devletler ve Türkiye vatandaşları arasında mevcut malların üretim ve pazarlanmasına yönelik koşullar ile ilgili ayrımcılık yaratmamasını temin eder."

Türkiye'de TEKEL, tekel sahibi olduğu tütün, tuz, alkol gibi malların ithal ve ihracını belirlemekte, denetlemekte ve etkilemektedir. Sistemin Topluluk hukuku ile uyumluluğu tekelin bazı özellikleri dolayısıyla tartışmalıdır. Komisyon, 1997 yılı Aralık ayında oldukça önemli gördüğü tekeller ile ilgili görüşlerini Türk tarafına aktararak karşılık beklemeye başlamıştır. Alkol tekeli ile ilgili olarak Komisyon bazı öneriler almıştır, ancak diğer tekellerle ilgili olarak herhangi bir yanıt verilmemiştir. Bu öneriler hiçbir şekilde, Komisyonun AT rekabet kurallarına uyum için tekellerde aradığı düzenlemelerle bağdaşmamaktadır.

İthal, ihraç ve toptan dağıtımına yönelik tekel hakları kaldırılmalıdır. Kısmi ithal ve kısmi perakende satışa yönelik tekel haklarının devam etmesi şeklindeki Türk teklifi Toplum hukukuna aykırıdır. Rakiplerin minimum yıllık ithal miktarını gerçekleştirmelerine yönelik yükümlülük hem ayrımcılıktır, hem de tatminkar değildir. Bunlara ilaveten, TEKEL diğer girişimcilere ithalat lisansı verme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu yüzden bağımsız bir otoritenin tesis edilerek şeffaf ve ayrımcılığa yer vermeyen kriterler konulmalıdır.

Son olarak, tekelin görevlerini "tek başına, bağlı kuruluşlar vasıtasıyla veya mevcut şirketlere hissedar olmak suretiyle yerine getireceği" yolundaki hüküm, tüm girişimcilere üretim ve satış serbestiyeti verilmesi gerektiği için tartışmalıdır. Tekelin rakipleri üzerindeki bütün imtiyazları kaldırılmalıdır.

Şimdi söz sırası Türk mahkemesinde, bizse Komisyona Türk sistemini Toplum hukuku ile uyumlulaştıran bir düzenleme içeren yeni bir teklif gelmesini bekliyoruz.

Devlet Yardımları

Piyasada belirli bir seviyenin yakalanabilmesi için devlet yardımlarının kontrol edilmesi, karteller ve hakim durumun kötüye kullanılması gibi konular kadar önemlidir. Devlet yardımları, devletin temel göreviyle yani, sanayiye parasal destek verilmesiyle yakından alakalı olduğu için, bunların kontrol edilmeye başlaması antitröst politikasından daha zor olmaktadır. Devlet yardımlarının kontrolünün uygulanması siyasi açıdan da oldukça hassas bir konudur. Ancak, iktisadi kalkınmaya katkıda bulunacak yeni yatırımlar, yeni istihdam olanakları ve AR-GE gibi yardımları artıracak olması dolayısıyla sanayiye yapılan yardımların denetlenmesi hükümetlerin yararına olmaktadır. Her halükarda kamu kaynaklarının işletme masrafları gibi sosyal ve ekonomik israf olduğu kadar rekabeti bozucu etkileri de olan verimsiz alanlara harcanmaması gerekir. Gümrük Birliği anlaşması, Türkiye için Avrupa Birliği anlaşmasında olduğu gibi benzer nitelikte kurallar içermekte ve Gümrük Birliği'nin gerçekleşmesi için gerekli olan yapısal uyumun tamamlanabilmesi amacıyla da 5 yıllık bir geçiş dönemi öngörmektedir. Ortaklık Konseyi durumu 5 yılın sonunda tekrar gözden geçirecektir. Zaten, bir taraf sanayiye verilen devlet yardımlarını denetlerken diğer tarafın bunu yapmadığı bir gümrük birliği düşünülemez.

Tecrübeler, devlet yardımlarının denetiminin ticari ilişkilerde karşılıklı güveni oluşturmak ve korumak açısından oldukça önemli olduğunu göstermiştir.

En önemli amaç özellikle kamu teşebbüslerine verilen devlet yardımlarında şeffaflığın sağlanmasıdır. Ancak şeffaflık sağlandığı takdirde devlet yardımlarına yönelik kriterlerin geçerliliği inceleme konusu yapılabilecektir. Acilen yerine getirilmesi gereken ikinci bir husus da devlet yardımlarını denetleyecek bir kurumun kurulması ve bu denetlemeyi yapacak bir sistemin oluşturulmasıdır. Personelin eğitimi, siyasi destek gibi daha önce bahsedilen hususlar bu kurum için de geçerlidir.

Bildiğim kadarıyla, Gümrük Birliği anlaşmasının 37 nci maddesi uyarınca yürütmeye yönelik kuralların kabulü ile ilgili hükümler yapılmasına rağmen devlet yardımları konusunda yürütmeye yönelik hiçbir kural henüz konulmadı. Üye devletler bu konuya gittikçe daha fazla önem verdikleri için mümkün olan en kısa zamanda bir çözüm bulunmalıdır.

Sonuç

Oldukça uzun olan konuşmama davetinize tekrar teşekkür ederek son vermek istiyorum. Umarım gelecek yıl ikinci yıldönümünüze tekrar gelebilirim. Ve yine ümit ederim ki konuşmam daha az eleştiri içerir ve değinmiş olduğum hususların bir kısmı da çözülmüş olur. Genel olarak söylemek gerekirse doğru yolda olduğunuzu, yasalarınız, idari yapınız ve rekabet kanununu uygulamaya dönük çabalarınızın umut verici olduğunu düşünüyorum. Yapılması gereken şeyler hala var, ancak hem iktisadi verimlilik hem de kamu çıkarını dengeleyecek bir rekabet politikası tesis edeceğinize inanıyorum.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Çok teşekkürler Monsieur DEVELLENES. Bizim için hakikaten çok yararlı bir konuşma yaptınız. Muhakkak ki değerli katılımcılarımızın da size yönelteceği sorular olacaktır. İkinci turda yine sizi dinleme zevkine kavuşacağız. Ben şimdi sözü hemen ikinci konuşmayı yapmak üzere Sayın Doç. Dr. Nurkut İNAN'a veriyorum. Hocamız Türkiye Rekabet Kanunu konusunda bir sunuş yapacaklar. Buyrun Hocam.*

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Doç. Dr. Nurkut İNAN: Rekabet Kurumu'nun bu mutlu gününde ben de onlara katılmaktan çok büyük bir zevk duyuyorum. Özellikle beni bu mutlu güne davet etmiş olmalarından dolayı da teşekkür ediyorum. Gönül isterdi ki bugün Rekabet Kurulu'nun üçüncü yıldönümünü kutluyor olalım, birinci yerine. İşte bu aklıma gelen cümle benim bugün yapacağım konuşmanın ana çatısını da ortaya çıkardı. Vaka konuşmamın başlığı Türk Rekabet Kanunu, ama takdir edersiniz ki ben 1980 yılından beri Rekabet Kanunu'nu anlatmaktayım. Onu bir defa daha tekrarlırsam pek fazla bir şey, ne siz, ne ben kazanmış oluruz. Ayrıca Rekabet Hukuku'nun çok bilinen bir branş olmadığına farkındayım. Ama Türkiye'de Rekabet Hukuku'nu bilenlerin hiç değilse dörtte üçü şu anda karşımda oturuyorlar. Onun için bir takım bilinen şeyleri de tekrarlamak istemiyorum. Başlangıç noktamı daha doğrusu benim bu konuda konuşmam için tasarladığım giriş cümlelerimi Sayın Bakanlarımız birbiri peşin sıra söylediler zaten. Yani serbest piyasa ekonomisinin toplumca Türkiye'de benimsenmiş bir rejim olduğunu demokrasi ile paralel yürütmesi lazım geldiğini ve nasıl siyasal düzeyde demokrasinin kuralları varsa ekonomik düzeyde de rekabete dayalı serbest piyasa rejiminin de kendine göre oyunun kuralları olması gerekir. İşte Rekabet Hukuku bu kuralları düzenliyor. Bir nevi ekonomik rejimin anayasası durumunda. Ama yine demokrasiyle bir paralellik kuracak olursak demokrasinin kanunlarla, kanunların da yazılı maddelerle getirilmesi yetmiyor, bir demokrasi kültürünün yada demokrasi ahlakının yerleşmesi, toplum tarafından benimsenmesi ve özümsemişi geliyor. Demokrasi konusunda hangi ölçüde başarılı olabildiğimiz çalışmamın konusu dışında kalıyor. Ama aynı paralel kurduğumuza göre ekonomik rejimin anayasası olan Rekabet Hukuku kurallarını yada rekabet kültürünü hangi ölçüde özümsemişiz, rekabet kurallarını hangi ölçüde rahatlıkla benimsediğimiz meselesi ön plana çıkıyor. Açıktır ki bunun istenen düzeye gelmesi zaman alacak, bu kaçınılmaz birşey. Yani şöyle bir özetleme yaparsak yanlış olmaz zannediyorum. Halen bütün kurum ve kuruluşlarıyla Türkiye, Rekabet Hukuku açısından bir uyum sağlama, özümseme, benimseme dönemindedir. İşte bu esastan hareketle ben bir görevler listesi çıkarmaya çalışacağım. Yani toplumumuzun çeşitli kesimlerinin rekabet kültürünün yerleşmesi, benimsetilmesi ya da benimsenmesi için bu kesimlere düşen görevlerin neler olduğunu kendi görüşüm çerçevesinde sizlere aktarmaya çalışacağım. Önce kimlerin ne yapması gerektiğinden başlayalım. Tabi burada başta devleti almamız

lazım. Devleti bir bütün olarak alıyoruz. Ama yasamaya, yürütmeye, yargıya düşen ayrı ayrı görevler olduğunu da belirtmek isterim. Bunlara kısaca değineceğim. Tabi devlet dediğimiz zaman devletin şimdiye kadar piyasada çalışmasını da göz önünde tutarak. Belki yasama, yürütme ve yargının dışında bir de devlet teşebbüslerinin durumundan da, hatta bir ölçüde kamu kuruluşu niteliğinde olan meslek teşekküllerinin de durumundan söz etmek gerekir. Devleti bu çerçeve içinde ele almak istiyorum. İkinci büyük kesim tabi özel sektör. Özel sektördeki firmaların, teşebbüslerin ve teşebbüs birliklerinin bu uyumu sağlamakta kendilerine düşen görevler nelerdir, bunların üstünde de kısaca duracağım. Ve nihayet belkide en sonuna almam en önemli olduğu için, Rekabet Kurulu yada Rekabet Kurumu. Bu kurumumuza düşen görevler nelerdir? Bu görevleri bir eleştirel gözle bakmadan sadece görevlerin, neler yapılması gerektiği hakkında düşündüklerimi sizlere aktarmaya çalışacağım. Eğer zaman elverirse de sonunda bir küçük eleştirel bölümüm olacak. Evet, devletten başlayalım. Acaba yasama organına düşen görevler nelerdir? Yasama organı aslında görevinin çok büyük bir kısmını yerine getirmiş Rekabet Kanunu'nu yasalastırıp yürürlüğe sokmakla. Ama biliyorsunuz kanunlar statik değildir. Özellikle ekonomi gibi son derece dinamik yapıya sahip olan bir kavramın da oyunun kurallarını düzenleyen kanunların da yenilenmesi, değişmesi, düzeltilmesi gerekebilir. İşte yasama organının kendisine gelecek öneriler taslaklar çerçevesinde bu görevi pek tabi önem kazanıyor. Ancak burada şunu hiç bir zaman gözden kaçırmamak lazım. Rekabet Kurumu özerk bir kuruluştur, bağımsız bir kuruluştur, hem çalışmasında, hem üyelerinin atanmasında ve özellikle üyelerin görevlerine son verilme yöntemleri açısından bu özerkliği ve bağımsızlığı son derece de titizlikle korumuştur. Onun için yasama organının da bu konumuna saygı göstermesi gerekir. Yani yasama organına gelecek tasarılar çerçevesinde yasama organı da bir takım eleştiriler, düzeltmeler yapacaktır. Ama lütfen Rekabet Kurulu'nun bugünkü yasa ile belirlenmiş olan bağımsızlığına ve özerkliğine dokunmasın. Çok çarpıcı bir örnekle söyleyeyim belkide eskide kaldığı için hatırlamıyor olabilirsiniz, Rekabet Kurulu'nu TRT'ye çevirmesinler. Bu birinci tavsiyem olacaktır yasama organımıza. Bunun dışında yasama organına gelmesi olası diğer yasal faaliyetler Rekabet Kanunu'nun dışında çünkü Rekabet Kanunu'nun işlemesi gerçek bir serbest piyasa mekanizmasının çalışmasına bağlı. Gerçek serbest piyasa mekanizmasının işlemesinin temelinde de rekabet, serbest rekabet yatar. Biz biliyoruz ki

rekabetin şu veya bu şekilde sınırlanması,bozulması, ortadan kaldırılması ya piyasa içinden oluşan bir takım olgularla ortaya çıkıyor; işte rekabeti bozucu anlaşmalardan sözediyoruz, tekellerden sözediyoruz, yada devletin müdahalesinden ortaya çıkıyor. Dışarıdan gelen şeyler yani. Bu nedenle Rekabet Yasası'nın genel çerçevesini çizdiği bir rekabete dayalı serbest piyasada devletin müdahalesini minimuma indirmesi gerekir. Ve daha önce müdahale izlenimi veren yasaların birbir taranıp elden geçmesi ve bunların ya değiştirilmesi yada kaldırılması gerekir. Aslında bu konuda hükümete kanun önerisi götürme yetkisi de, yasal yetkisi de bulunan Rekabet Kurumu'na da bence görev düşmekte. Tabi devletin müdahalesini, ekonomiye müdahalesini tamamen kaldırmak mümkün değil. Ama bunun ölçüsünü bulmak ve bu müdahaleyi piyasanın işlemlerini engeller hale getirmemek gerekli. Bunun ayrıntıları hakkında soru olursa tartışabiliriz. Nihayet yasama organına aslında önemsiz görünen ama belki de çok önemli olan bir başka görev daha düşüyor. O da Rekabet Kurulu'nun gereksinimleri yani hukukun, Rekabet Yasası'nın uygulanmasından değil idari çalışmasından, uygulamayı yapabilecek konuma gelmesi için bir takım gereksinimleri var. Bunların da yerine getirilmesi gerekli. Hepimizin bildiği buradaki en çarpıcı örnek şu anda Rekabet Kurulu soruşturmalarını ancak uzmanlarla yürütebiliyor ve yasamıza göre de üç yıldan önce uzman yetişmeyecek, dışarıdan uzman alması da mümkün değil yani üç yıl çerçevesinde eğer bir yasa çıkmazsa çalışmalarını bizim arzuladığımız biçimde genişletme olanağından bile yoksun olduğunu söyleyebiliriz. Başka konularda da Rekabet Kurulunun önünü açmak için çalışmalarını kolaylaştırmak için yasal meseleler düşünülüyor. Bunların arasında bir de Rekabet Kurulu'nun diğer kamu kuruluşları ile olan ilişkileri gelmekte. Rekabet Kurulu kendisine yasayla verilmiş olan görevlerin yerine getirilmesinde bazı idari zorluklarla karşılaşabilir. Örneğin Sermaye Piyasası Kurulu ile olan ilişkilerinde, örneğin Özelleştirme İdaresi ile olan ilişkilerinde, örneğin Özelleştirme İdaresinin dışında cereyan eden diğer özelleştirme hallerinde, enerji sorununda olduğu gibi Rekabet Kurulu'nun devreye girmesi gereken hususlar vardır. Bu konuda yasal bir takım eksiklikler var ise bunların da düzeltilmesi gerekecektir. Yürütmeye gelelim. Yürütmeye düşen görevler acaba nedir? Yürütmeye düşen görevlerin başında çok açık söylemek istiyorum bu işi öğrenmek geliyor. Yani Rekabet Hukuku'nun yada rekabet kültürünün ne olduğunu öğrenmek, uyum sağlamak ve bunu uygulamalarına yansıtılabilmek, bu çok önemli. İşte yürütmenin kendileri

de özerk olmakla birlikte yürütmenin bir parçası olan Sermaye Piyasası Kurulu gibi, Özelleştirme İdaresi gibi kurulların Rekabet Hukuku ile olan ilişkilerinin düzenlenmesinde, Rekabet Kurulu ile olan ilişkilerinde koordinasyonun, uyumun sağlanması çok önemli. Ve burada gözden kaçırılmaması gereken husus şudur. Öncelikler bakımından ele aldığımızda özelleştirme ile rekabetin korunmasını yan yana koyduğumuzda her zaman rekabetin korunmasına öncelik tanınmalıdır. Bu çünkü bir anayasal hüküm gibi karşımızda duruyor. Yargıya gelince. Yargı için de yürütme için söylediklerimizin bir kısmını söyleyebiliriz. Yani bir öğrenme, uyumlama safhası geçirilecektir. Yargının Rekabet Hukuku ile olan ilişkisi oldukça karmaşıktır. Rekabet Kurulu'nun almış olduğu kararların yargısal denetimi idari yargıdadır, ama bunun dışında adli yargıya da Rekabet Kanunu'nun ihlalden zarar görenlerin açacakları davalarda Rekabet Kanunu'nun Rekabet Hukuku kurallarını uygulama görevi verilmiştir. İşte adli yargı ile idari yargı arasındaki bu muhtemel çatışma, Rekabet Kurulu'nun kararları ile adli yargı arasındaki ilişkiler büyük önem kazanmaktadır ve bu ilişkilerin nasıl gelişeceğini hem Rekabet Kurulu'nun tutumu ama daha çok yargı makamlarının kararları belirleyecektir. Bu konuda aslında bir yasama görevi olmakla birlikte eklemek istediğim şey Rekabet Hukuku son derece de uzmanlık isteyen bir hukuk dalıdır. Bunun için bu konuda diğer konularda gördüğümüzden daha fazla uzmanlık mahkemelerine gerek vardır. Örneğin Danıştay çerçevesinde Danıştay kanununda yapılacak bir değişiklikle Danıştay'da bir Rekabet Hukuku Dairesi kurulması son derece de yararlı olacaktır. Şu durumda idari yargı açısından karşımıza çıkan talepler Danıştay'ın ister istemez torba dairesine gidecektir. Adli yargı için de aynı şey düşünülebilir. Dış ülkelerde de, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde bunun örneklerine rastlıyoruz. Yalnız anti-trust hukuku ile uğraşan mahkemeler orada mevcut. Kamu sektörü ile ilgili olarak son ve belkide en önemli husus devletin teşebbüslerinin durumudur. Yani daha netleştirmek için bizim Rekabet Yasası'na göre teşebbüs sayılıp da devlet yönetiminde olan kuruluşların konumu. Hemen şunu söyleyeyim. Bizim iç hukuk sistemimizin Avrupa Birliği Hukuku'ndan en önemli farkı bizim yasamız rekabet kurallarının uygulanması bakımından kamu sektör, özel sektör ayırımı yapmaz. İstisna da tanımaz. Diğer bir deyimle Avrupa Birliğini Kurucu Anlaşması, Roma Anlaşması'nın 90. maddesi paralelinde bir hüküm bizim yasamızda yok. Bu yüzden farklılık ancak yasalardan doğabiliyor. Yani Rekabet Yasası

dışındaki yasalardan doğabiliyor. Örnek olarak bazı kamu kuruluşlarına yasa ile tekel hakkı tanınmış oluyor, bazılarında yasayla belirli konularda karar verme yetkisi tanınmış oluyor vs. İşte bu yasaların da en kısa zamanda pek tabii elden geçmesi lazım ama devlet teşebbüslerinin, KİT diyelim isterseniz, ama bunu daha geniş anlamda kastediyorum, devlet teşebbüslerinin kendilerine yetki veren, özellikle tekel yetkisi veren yasalara arkalarını yaslayıp her istediklerini yapabileceklerini sanmaları da son derece yanlış. Çünkü bu yasaların büyük bir bölümü bu kuruluşlara sadece tekel olma yetkisini veriyor. Başka herhangi bir karar alma ya da başka konuda yasal yetkileri son derecede azdır. Bazı yerlerde istisnaları vardır ama azdır ve bizim yasamıza göre, yani Rekabet Yasası'na göre zaten tekel olmak yasaya aykırı değil. Piyasada hakim durumda olmak piyasaya aykırı değil. Bu hakim durumu kötüye kullanmak yasaya aykırı. Bu nedenle hakim durumun nasıl edinildiği de önemli değil. Piyasadaki hakim durum bir yasanın verdiği yetkiye dayanılarak elde edilmiş olsa bile devlet kuruluşları için bu kuruluşların Yasanın 6. maddesine aykırı davranışları yani kendilerine yasa ile verilmiş olan bu hakim durumu kötüye kullanıcı bir takım eylemlerde bulunmaları yine yasak. Bu bilince varması kamu teşebbüslerinin bu bilinç çerçevesinde bir uyum programı sağlamaları kolay olmayabilir, bir nevi yeniden yapılanmaları gerekiyor. Aynı şeyi teşebbüs birliği niteliğinde görebileceğimiz bazı meslek kuruluşları için de söyleyebiliriz. Esnaf odalarında olduğu gibi. Onlara da yasalarla verilmiş bir takım yetkilerin rekabeti bozucu olması halinde bu yasaların değişmesi ve de bu kuruluşların yasalarla kendilerine verilmemiş ama genel yetkileri çerçevesinde kendilerinde bir takım başka yetkiler vehmedip Rekabet Kanunu'na aykırı davranışları da mümkün değil. Evet şimdi gelelim özel sektöre. Rekabet Yasası Aralık 1994'te yürürlüğe girdi ve Kurul'a ilişkin maddeleri hariç diğer maddeler yürürlükteydi. Aslında yasada öngörüldüğü biçimde çalışma olsaydı yani yasanın yürürlüğe girmesinden üç ay sonra Rekabet Kurulu oluşturulacaktı. Yine de yasada bir geçiş dönemi saptanmıştı. Para cezalarının verilmesi bir yıl bir geçici madde ile yasanın yürürlüğe girişinden itibaren bir yıl ertelendi bu keşke Kurul'un kuruluşundan itibaren bir yıl olsaydı daha mantıklı olurdu. Ama bir uyum sağlama dönemi yasayla sağlandı. Ama biz özel sektörde bu tarihte çok küçük iki istisna dışında bir uyum sağlama faaliyeti göremedik. Özel sektör ancak kurul faaliyete geçtiğini resmen duyurduğu tebliğle 5 Kasım 1997 de canlandı ve aman ne yapalım denmeye başlandı. Yani bunu

ancak başı derde girdiği zaman avukata başvuran işadamları mantığı ile açıklayabiliriz. Fakat dikkat ediniz özel sektörü kınamak için bunu söylemiyorum ve bu konuda özel sektörün kusurlu olduğunu da zannetmiyorum. Çünkü bu konuda yeni bir yasanın yürürlüğe girmesi halinde buna uyum sağlama konusunda özel sektöre önderlik edecek devlet sektörü var, devletin kendisi var. Bu faaliyeti bilgilendirme, uyumlanma, kendi hukuki ilişkilerini gözden geçirme biçiminde yapılması gereken bu faaliyeti devlet sektöründe de görmedik. Devletten böyle bir hazırlık çalışması görmeyen hatta teşvik görmeyen özel sektör de bu işi en sonuna kadar bıraktı. Şimdi bakın, özel sektör bakımından diğer değindiğim devlet kuruluşlarına oranla farklı bir durum var özel sektörde iki ayrı başlık var. Bir tanesi acaba ben kendimi yasaya nasıl uydururum? En önemlisi de bu. Bu en önemli ama işte yapmış olduğum anlaşmaları gözden geçireyim, şimdiye kadarki eylemlerimi gözden geçireyim, acaba ben hakim durumdayım, bunu belirleyeyim ona göre uslu durayım vs. Bu önemli ama bunun yanında bunun kadar önemli olmasa bile yine de gözden kaçırılmaması gereken bir husus bu özel sektörün kendi görev ve borçlarını bilmesi olarak başlığını koyabiliriz. Ama bir de özel sektörün haklarını da bilmesi lazım. Yani özel sektör, yalnız ben kendimi bu yasaya nasıl uydururum, başım belaya girmeden nasıl çalışırım diye düşünmesi, hazırlık yapması doğaldır ama bunun yanında da acaba başkaları ne yapıyor ben onlara karşı onların rekabeti bozmasına karşı kendimi nasıl korurum, haklarım nelerdir? Bunların da yaygın bir şekilde araştırılması daha önemlisi yetkili sorumlu yöneticiler düzeyinde benimsenmesi rekabet kültürünün yerleşmesi bakımından gereklidir. Ama bu çok kolay değil. Bakın rekabet kültürünün hangi ölçüde topluma yerleşmiş olduğunu izin verirseniz küçük bir anektodla anlatmak istiyorum. Bundan iki yıl önce bir Amerikalı firma beni aradı. Benim Rekabet Hukuku uzmanlığımı bildiği için. Telefonla Amerika'dan konuşuyoruz. Bu firmanın Türkiye'de bir temsilcisi var ve Türkiye'de iş yapıyor, Rekabet Kanununun da yürürlüğe girdiğini öğrenmişler, altı ay falan olmuştu, temsilcimize daha önce bir mektup yazmıştık ve Türkiye'deki satış fiyatlarımızdan memnun olmadığımızı söylemiştik dedi. Bu mümessilimiz de hemen bize cevap verdi kendisini korumak için dedi. Valla yapabileceğimin en iyisini yapıyorum, işte bu kadar fiyat oluyor. Hatta bütün rakiplerle de her hafta konuşup fiyatları birlikte belirliyoruz. Bunu son derece de doğal olarak söylemiş bir Türk işadamı, ve Amerikalı yöneticinin bana ilk sorduğu şey bu oldu. Lütfen dedi

araştırmışsınız acaba bizim temsilcimiz şu anda hapistemidir? Böylesine benimsenmiş bir rekabet kültürü tabi zaman alıcı bir şey. Ama bunun benimsenmesi başta özel sektör olmak üzere bütün ekonomik toplumumuz bakımından son derece de önemli. Haklarını bilme bakımından özel sektör firmalarının yalnız rakip firmalara karşı kendilerine zarar vermesi olası bulunan diğer firmalara karşı olan haklarını değil açık konuşalım Rekabet Kurumuna karşı olan hakları da iyi bilmesi lazım. Kendisini hangi ölçülerde Rekabet Kurulu karşısında savunabileceğini oradaki haklarının neler olacağını yeri gelmişken şunu söyleyeyim. Bugün Türkiye’de gündemde biliyorsunuz. Bir idari usul yasa tasarısı hazırlanıyor. Yani idarenin idari yargılama usulü demiyorum, idari usul diyorum. İdarenin kişileri etkileyen vereceği kararlarda uyması gereken usul kuralları bir genel yasa olarak çalışıyor. Bu Amerika’da, Fransa’da var. Bunları örnek alarak Türkiye’de de hazırlanıyor. Bunun ilk örneği Rekabet Yasasıdır. Bugün Rekabet Kurulu vereceği kararlarda Türkiye’deki geleneksel idari kararlardan çok farklı bir yöntem izlemekte. Bu son derece de sevindirici bir şey. Yasadan geliyor ama. O da şu, biliyorsunuz Türkiye’de idarenin kararları kapalı kapılar ardında alınır. İdarenin kararı kendisini ilgilendiren kişi bundan haberdar bile olmaz. Karar kendine tebliğ edilir. Beğenmiyorsan yargıya git denir. Ama Rekabet Kurulu’nun çalışması böyle değil. Rekabet Kurulu’nun bir karar alabilmesi için bir kişinin lehine yada aleyhine ilgili tarafları dinlemesi, yazılı görüşlerini alması, delilleri kendisine göstermesi hatta gerekirse sözlü olarak kendilerini dinlemesi ve sonunda karar verirken de bütün bunları kararında belirtmesi, kanunumuz bu konuda son derecede yerinde olarak katı biliyorsunuz. Taraflara daha önceden bildirilmemiş, taraflara daha önceden gösterilmemiş olan deliller yada gerekçeler karara dayanılarak yapılamaz diye bir hüküm var kanunumuzda. Bu nedenle özel sektör firmalarının da bu açıdan da haklarını bilmesi gerekli. Özel sektörün bir özel durumu daha var son olarak ona da değinmek istiyorum. Her yeni kanun çıktığı zaman olduğu gibi bir takım beklentiler ortaya çıktı. Bakın bu sabah Sayın Başkanımız, Rekabet Kurulu Başkanımız konuşurken söyledi işte 76 zannedersem başvuru oldu, bunların bilmem şu kadarı Rekabet Hukuku ile ilgisi yoktur diye iade edilmiş. İşte bu beklentiler bakımından da özel sektörün kendisini bilgilendirmesi lazım. Çünkü çok yaygın bir biçimde şu anda Türkiye’de yalnız özel sektörde değil, bu konuda bilgisi olduğunu iddia edenlerin düzeyinde de haksız rekabet konusuyla Rekabet Hukuku

konusu birbirine karıştırılıyor. Bu iki konunun tamamen ayrı olduğunu bir kişinin benim markamı taklit etmesi halinde haksız rekabet söz konusu olduğunu, bu işin Rekabet Kuruluyla hiç bir ilişkisi olmadığını benimsemek ve hakkını nerede arayacağını bilmek Rekabet Kuruluna hangi bakımlardan başvurabileceğini bilmesi gerekiyor. Gerçekten Rekabet Hukuku ihlalleri olsa bile bundan mağdur durumda kalanın tek olanağı Rekabet Hukukuna şikayette bulunmak değil, doğrudan doğruya Rekabet Hukukunun, Rekabet Kurulu'nun tamamen dışında asliye mahkemesine dava açarak kanunumuzun Rekabet Yasasının 56 ve devamı maddelerine dayanarak tazminat davası açabilir. Bunun da henüz bilincine erişilebildiğini zannetmiyorum. Bu konuda açılmış dava sayısı hemen hemen hiç yok. Evet son olarak Rekabet Kurumu'na gelmek istiyorum. Aslında bu geçiş döneminde, öğrenme ve uyum sağlama döneminde bence Rekabet Hukukunun birinci görevi öğretici olma. Bu görevini acaba nasıl yerine getirebilir Rekabet Kurumu? İşte böyle paneller toplayarak, hizmet içi eğitimini yoğunlaştırarak, kendini tanıtıcı toplantılar düzenleyerek, broşürler yayınlamak bunları yapabilir, bunların çoğunu da yapıyor zaten. Ama Rekabet Hukuku vereceği kararlarıyla da öğretici olmalıdır. Bu son derece önemlidir. Bunu biraz başka bir konuşmada da dinledik. Zannedersen Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanı sözetti. Kararlarının emsal teşkil etmesi son derecede önemlidir. Bakın kararlarda öğretici olmak ne demek? Buna izin verirseniz Avrupa Birliğinden iki örnek vermek istiyorum. Orada benim vereceğim örnekler Adalet Divanı kararları ama Komisyon kararları da yada Rekabet Kurulu kararları da ona benzetilebilir. Adalet Divanı önüne gelen bir davayı reddeceği zaman bizdeki yargı organlarının çok alışırlı dava yükü altında olan yargı organlarının yaptığı gibi eğer herhangi bir red gerekçesi bulursa işi kısa kesip reddetmiyor. Çok ünlü bir dava var. Continental - Cannes davası. Bu dava Adalet Divanının önüne geldi. Burada bir teşebbüsün, hakim durumda olan bir teşebbüsün başka bir teşebbüsün hisselerini satın alması acaba kötüye kullanma mıdır?, değil midir? Çok önemli bir sorun tartışılıyordu. Adalet Divanı sayfalar dolusu kararında bu konuyu tartıştı ve sonunda piyasada hakim durumda olan firmanın başka bir teşebbüsün paylarını satın alması kötüye kullanma olabilir dedi. Bu sonuca vardı. Ama davayı reddetti, ne için? Çünkü ilgili şirketin hakim durumda olduğu ispat edilememiştir dedi. O zaman en başında hakim durumda değildir deyip, üç satırlık bir kararla bitirebilirdi ama öğretici olmak durumundaydı. Bu öğreticiliği bu şekilde yaptı. İşte

Kurulumuzun da kararlarıyla öğretici olmasında bunu kastediyorum. Yani özellikle ilk alacağı kararlarda her kararının gerçekten emsal teşkil eden ve öğretici niteliğini gözardı etmeden kaleme alınması gerekir.

Örgüt çok önemli. Bu konuda çok fazla bir şey söyleyecek değilim. Ama yalnız şunu söyleyeyim. Çünkü Rekabet Kurulumuz gerçekten o kadar çabuk bir zamanda büyüdü. O kadar çabuk bir zamanda çalışır hale geldi ki buna hayran kalmaktan başka birşey yapamıyorum. Ama nihai amaç, belirli bir şey belirlemek lazım, hedef belirlemek lazım. İşte ben şu hedefi koyuyorum. Yani bugün Rekabet Kurulu'nun kendisine idari bakımdan benzer diğer kuruluşlarla bir karşılaştırmasını yaparsak hem Sermaye Piyasası Kurulu'ndan, hatta belki Devlet Planlama Teşkilatı'ndan en aşağı iki katı büyüklükte olması lazım. Personel sayısı, uzman sayısı vs. bu tabi altı ayda olacak birşey değil. Ama uzun dönemde böyle bir hedefin edinilmesi çok önemli şu anda tam bilemiyorum, 50 uzman yardımcısı var galiba. Bana göre 500 uzman yardımcısı gerekli. Belki biraz abartarak söylüyorum ama yani büyük düşünmek gerekli bu açıdan. Bir başka nokta araştırma meselesi yani Rekabet Kurulu yalnız kendi iç bünyesinde kendisine gelen soruşturmaları, şikayetleri değerlendirecek, orada araştırma, soruşturma yapacak, bununla yetinmemeli. Rekabet Kurulu'nun mutlaka Türkiye'de ileride kendisinin resen takibata başlaması olasılığını gözönünde tutarak geniş çapta sektör araştırması yapması gerekli. Bu işle görevli örgütü oluşturması da gerekli. Tabi bütün bunlara destek bir üniversite düzeyinde kütüphane, dokümantasyon merkezi, bilgi işlem merkezi olması gerekir. Son olarak üç noktaya değineceğim. Eleştirim nedir? Yani bu söylediklerimin hangisi hangi ölçüde yapılıyor? Bu sefer tersine çevireyim isterseniz Rekabet Kurulu'ndan başlayayım. Rekabet Kurulu'na yöneltebileceğim şimdiye kadar ki izlemekte olduğum büyüme, gelişme, çalışma hususunda tek konu işte bu akademik konu. Yani gönül isterdi ki herkesin yararlanabileceği, özellikle kendi personelinin elinin altında olan geniş bir dokümantasyon merkezi ve kütüphaneyi daha çabuk kursaydı. Örneğin bugün Türkiye'de hiç bir kuruluştaki yazık ki Adalet Divanının rekabete ilişkin kararlarının tam bir külliyatı yoktur. Kiminde üç yıl eksiktir, kiminde beş yıl eksiktir. Bunları edinmekte çok zor birşey değil. Bunları bir blok halinde bir kütüphane örgütü olmasa bile onun dışında getirilebilirdi. Aynı biçimde diğer dokümantasyon malzemesinden de belki belirli ölçüde komisyon kararlarından bahsedebiliriz. Benim gördüğüm yani yavaş kalındığını sezdiğim tek nokta budur. Gelelim

kamu sektörüne. Devletin affedilmez bir hatası var. Bu açık. Rekabet Kurulu'nun oluşturulması için işte 5 Mart 1997 ye kadar beklenmesi. Bu hiç bir şekilde affedilmez. Bu çok büyük bir kusurdur. Artık bu kusurdan geri dönmekte mümkün değil çünkü bir geç kalma olmuştur. Ama bununla kalınmamıştır. Madem ki geç kaldın madem ki iki sene bekledin Rekabet Kurulu'nu oluşturmak için o zaman Kanun'un Rekabet Kurulu'nun hemen kurulacağını öngören geçici maddelerini ona göre düzenlemek gerekirdi. Geçici maddeler şu anda çoğu da çok önemli olan geçici maddeler hiç bir işe yaramıyor. Çünkü başlangıç süreleri kanunun yürürlüğe girmesi. Rekabet Kurulu kurulmadan hiç bir şey olmayacağına göre bu önemli. Bu geçici maddelerde hala değişiklik yapabilir devlet. Bunu da yasama organı yapmalı bunu da bekliyoruz. Bunun dışında devlet için geç kalındığını, özel sektörle birlikte bu konuda kendilerini hazırlamak için geç kalındığını daha önce de söylemiştim. Özel sektör bakımından, gerek kendilerini korumak açısından gerek kendi haklarını bilmek açısından yani pasif ve aktif bakımından daha çabuk harekete geçmesini beklerdik ama devlette bu kadar büyük bir gecikme olduğu için bunları da bir ölçüde hoşgörmek mümkün.

Efendim beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Sayın Hocamıza çok teşekkür ediyoruz. Devlet, özel sektör ve Rekabet Kurulu şeklindeki üçlü sınıflandırmada hem görev ve yetkiler ve hem de eleştiriler hakikaten bizler için çok yararlı oldu. Umuyorum ki katılımcılarımız özellikle bu üç kuruluşa: devlet, özel sektör ve Rekabet Kurumu'na ilişkin eleştirilerini devam ettirecekler ve ikinci turda bunu tekrar değerlendirme imkanı olacak Sayın Hocamızın. Panelimizin son konuşmasını yapmak üzere sözü Sayın Prof. Dr. Arif ESİN'e bırakıyorum. Konuşma konusu Sayın ESİN'in, Türk Rekabet Kanunu ve Avrupa Birliği üye ülkeler rekabet kanunlarının mukayesesi.*

Buyrun Sayın ESİN.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Prof. Dr. Arif ESİN: Rekabet Kurumu'nun çok değerli Başkan'ı ve saygı değer Üyeleri ve değerli konuklar. Benim konum, Başkan'ımızın da ifade ettiği gibi, Topluluk ülkelerindeki rekabet yasaları ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un bazı noktalarını mukayese

etmek. Ancak her seferinde tabi bizim yasamıza dönmiyeceğim çünkü Nurkut Hocamız çok net bir biçimde yasanın tüm özelliklerini bize anlattı. Şimdi efendim bildiğimiz gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası yükümlülükleri içerisinde yer alan Ankara Anlaşması'nın 16 ncı ve katma protokolün 43 üncü maddelerinde de vaaz edilen esaslar doğrultusunda ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 32, 33 ve 39 uncu maddelerinin emrettiği mevzuat uyumu kapsamında yasalasan 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 13 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 4054 sayılı Yasanın ana esasları Avrupa Toplulukları Kurucu Roma Anlaşmasının 85, 86 ve 90 ncü maddelerine dayandırılmıştır. Bu nedenle de Türkiye'deki Rekabet Hukuku Sistemi büyük ölçüde Topluluk Rekabet Hukuku sistemine benzer bir uygulamaya sahne olmaktadır. Öte yandan Avrupa Toplulukları Adalet Divanı içtihatlarının Türkiye tarafından da kabulü bu benzer uygulama alanını genişletecek niteliktedir. Ancak Türkiye'nin Topluluk rekabet kurallarına uyumlu bir yasaya sahip olması söz konusu mevzuatların uygulama alanlarının farklı yapıları gözardı edilerek bire bir aktarılması gerektiği anlamını taşımamaktadır. Böyle bir uygulama zaten mevzuat uyumu kavramına da ters düşecektir. Nitekim Avrupa Birliği'ne üye ülkeler Topluluk boyutuna ulaşmayan rekabeti engelleyici ve kısıtlayıcı ihlalleri kendi milli kurumları vasıtasıyla tespit etmekte ve çeşitli cezai müeyyideler uygulamaktadırlar. Almanya, Fransa gibi köklü rekabet yasalarına sahip üye ülkeler ortak topluluk mevzuatına kendi mevzuatlarını uyumlaştırmışlardır. Yahutta İtalya gibi rekabet mevzuatı bulunmayan ülkeler topluluk mevzuatını örnek alarak yeni bir milli mevzuat ortaya çıkartmışlardır. Türkiye'de bu doğrultuda rekabet mevzuatını oluşturmakta olup soruşturma prosedürlerini, para cezalarını ve muafiyet uygulamalarını kendi hukuki ve iktisadi yapısına göre şekillendirmektedir. Hepimizin malumu Avrupa Birliği'nde rekabet kurallarının ihlalleri teşebbüslerin bildiriminden mevcut ve eski çalışanların ihbarlarından, rakiplerin yada müşterilerin yada tüketicilerin şikayetlerinden hatta basından edinilen bilgiler vasıtasıyla öğrenilmektedir. Onbeş üye ülkenin onbirinde rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalara ilişkin bildirim sistemi vardır. Dört üye ülke Avusturya, Danimarka, Hollanda ve İngiltere rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için muafiyet veya menfi tespit aranıyor olsun olmasın yine de söz konusu anlaşmaların bildirimini zorunlu kılmıştır. Üç üye ülke Fransa, İtalya ve Lüksemburg ise rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini zorunlu

kılmamaktadır. Birleşmelerin bildirimini ise Avrupa Birliği sisteminde ve aynı zamanda üye ülkelerde zorunludur. Ve zaten bu ülkelerin de birleşmelerin ve devralmaların denetimine ilişkin yasaları vardır. Ayrıca Toplulukta olduğu gibi birleşmelerin denetimine ilişkin kanunu olan on iki üye ülkenin yedisi Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve İsveç belirli eşiklerin üzerinde olan birleşmelerin öncesinden bildirimini zorunlu kılmakta ve birleşmeyi askıya alan bekleme dönemleri mevcuttur bunların yasalarında. Eğer taraflar askıya alma döneminde birleşmeye ilişkin kurallarını uygulamaya alırlarsa söz konusu birleşmenin iptali söz konusu olabilmektedir. İtalya'da ise birleşme öncesi bildirim zorunlu tutulurken, herhangi bir bekleme ve askıya alma dönemi yoktur. Diğer üye ülkelerden üçünde Fransa, İspanya ve İngiltere'de birleşme öncesi bildirimini isteğe bırakırken, Finlandiya sadece teşebbüsün birleşme sonucunda ilgili piyasada hakim duruma gelmesinin söz konusu olduğu durumlarda birleşmelerin bildirimini zorunlu kılmıştır. Danimarka, Finlandiya, Lüksemburg ve Hollanda'nın birleşmelerin denetimine ilişkin özel bir kanunları yoktur. Avrupa Birliği'nde biri kısıtlayıcı anlaşmaların bildirimini, biri de birleşmelerin bildirimini olmak üzere iki ayrı form kullanılmaktadır. Toplulukta olduğu gibi bildirimini zorunlu kılınan ülkelere Belçika, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Hollanda, İspanya, İsveç ve İngiltere kendi formlarının kullanılmasını istemektedirler. Bu ülkelere İsveç ve İngiltere'de hem birleşmeler hem de rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için form kullanılması gerekirken, Belçika, Yunanistan, İrlanda ve Hollanda'da sadece rekabeti kısıtlayıcı anlaşmalar için ve İtalya'da ise sadece birleşmeler için form kullanılması zorunlu kılınmıştır. İspanya'da ise belirli bir form bulunmasına rağmen, bu formun kullanımı teşebbüslerin isteğine bırakılmıştır. Ayrıca birçok ülke kanunları bildirimde bulunulması gereken asgari bilgileri belirlemektedir. Bildirilerin yanısıra üye ülkelerin muhtemel ihlaller konusunda dayandığı esas bilgi kaynağı mevcut veya geçmiş çalışanların, işte tüketicilerin, müşterilerin veya diğer kaynaklardan gelen şikayetler. Ancak ihlallerin tespitinde sektör ve pazar araştırmalarına dayanılması çok nadirdir. Sadece Avusturya, Fransa ve İtalya'da bu araştırmaları bilgi kaynağı olarak kullandıklarını görmekteyiz. Rekabet kurallarının tatbikinden sorumlu yetkililerin sadece bildirilen faaliyetleri değil aynı zamanda diğer kaynaklardan da öğrendikleri muhtemel ihlalleri soruşturabilmek için güçlü yetkilere ihtiyaçları vardır. Üye ülke yetkili kurumları komisyona nazaran daha güçlü soruşturma yetkilerine

sahiptirler. Birçok üye ülke yetkili makamının soruşturmaları bireylere yöneltmeye ve işbirliği yapmadıkları durumlarda ise hapis cezası dahil olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulamaya yetkileri vardır. Ulusal rekabet kurumlarının özellikle yerinde inceleme ve arama yapma yetkilerini kullanmalarını kolaylaştırmak üzere polis güçlerini kullanmaya hakları vardır. Avrupa Komisyonu'nun ise soruşturmada kanıt elde edebilmesi için başvurabileceği iki esas yöntem mevcuttur. Bilgi talep etme ve yerinde inceleme. Komisyon iş yerinde bulunmayı reddeden bir tarafa para cezası verebilir. Ancak zor kullanmaya yetkisi yoktur. Buna karşılık yerinde incelemede bulunabilmek için üye ülke makamlarının desteğini talep edebilmektedir. Bütün üye ülkelerde rekabet kurallarının uygulanmasını sağlamaktan sorumlu makamlar teşebbüslerden bilgi temin edebilirler. Oniki üye ülke teşebbüs olmayan bireylerin soruşturma talep etmelerine izin vermektedir. Ve on dört üye ülke ise üçüncü tarafların soruşturma talebinde bulunmasına keza izin vermektedir. Rekabet kurallarının tatbikinden sorumlu milli makamlar bireyleri sözlü olarak sorguya çekebilirler. Ve gerekli gördükleri dokümanların beyanını talep edebilirler. Milli kurumların Fransa hariç, yazılı soru sorma ve İngiltere hariç yerinde inceleme yapma yetkileri vardır. Dokuz üye ülke Avusturya, Danimarka, Fransa, Almanya, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İsveç yerinde inceleme yapmadan önce arama izni alınmasını gerekli koşarken üç ülke Fransa, Finlandiya ve Yunanistan işletmelerin incelenmesi için böyle bir izin alınmasını gerekli görmemektedir. Almanya'da ise arama izni şartı aranmasına rağmen acil bir durumun söz konusu olması halinde yerinde inceleme arama izni olmaksızın da yapılabilmektedir. Üç üye ülke ise ikametgahın aranmasına sadece arama izninin olması şartıyla izin vermektedir. Öte yandan sekiz Topluluk üyesi ülke ki bunlar Belçika, Danimarka, Finlandiya, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda ve Portekiz yerinde incelemenin yürütülmesinde polis desteği sağlamaktadırlar. Ancak pratikte Danimarka'da bu durum hiç bir zaman gerçekleşmemiştir. Diğer taraftan Almanya ve Portekiz'de ise yerinde incelemelerde her zaman polis yetkililere refakat etmiştir. Yedi üye ülke soruşturmanın yürütülmesine engel olan bireylere altı hafta ile iki yıl arasında değişen hapis cezaları uygulamaktadır. Ceza süreleri ülkelere göre, bir iki örnek verirsek şu şekildedir: Finlandiya ve Fransa'da azami altı ay, Almanya'da azami altı hafta, Yunanistan'da asgari üç ay, İrlanda'da azami bir yıl, Hollanda'da altı ay ve İngiltere'de iki yıldır. Ayrıca bütün üye ülkeler bildirimde eksik yada yanlış bilgi verme veya

soruşturmada işbirliğinde bulunmama durumlarında para cezalarını öngörmüşlerdir. Söz konusu para cezaları rekabet ve ceza kanunlarında yer alan yada her ikisinde bulunabilir bir niteliktedir ve de en fazla 100000 ECUye kadar olabilmektedir. Topluluk ve bütün üye ülke rekabet mevzuatlarında işletmelerin rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylemlere ve hakim durumun kötüye kullanılmasına yönelik eylemlerini yasaklayıcı hükümler tabiki mevcuttur. Bununla birlikte Topluluk ve üye ülkelere baktığımızda Rekabet Kanunlarının ihlal edildiği durumlarda genellikle birbirine benzer idari nitelikte cezai hükümlere rastlanmaktadır. Onbeş Topluluk ülkesinden onbirinde kanun ihlalleri için çeşitli para cezaları öngörülmüştür. Ancak İrlanda, Lüksemburg ve İngiltere’de para cezaları bulunmamaktadır. Topluluk Hukukunda birleşmelerle ilgili tüzüğün ihlali için herhangi bir para cezası öngörülmemiş iken mevzuatlarında para cezalarına ilişkin hükümler bulunan onbir ülkeden beşinde Fransa, Yunanistan, İtalya, İspanya ve İngiltere’de birleşmelerle ilgili kanun ihlallerinde para cezaları mevcuttur. Bildirimi zorunlu kılınan birleşmelerin bildirilmemesi durumunda ise Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve İtalya’da para cezaları uygulanmaktadır. Topluluk Rekabet Hukuku Sistemi içerisinde sadece teşebbüslere ve teşebbüs birliklerine idari para cezaları tahakkuk ettirilebilirken altı üye ülkede Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan ve İspanya’da gerçek kişilerde ihlaller sonucu para cezalarına çarptırılabilir. Hapis cezaları ise A.T. Mevzuatında mevcut olmamakla birlikte üye ülke mevzuatlarında da önemli bir yer tutmamaktadır. Sadece Avusturya, Fransa ve İrlanda’da mevzuatlarında rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylemlere ve hakim durumun kötüye kullanılması durumlarında hapis cezaları öngörülmüştür. Diğer taraftan Almanya, Yunanistan, Hollanda ve İngiltere’de soruşturmayı engelleyici ve itaatsizlik durumlarında bireylere kriminal cezalar verilebilmektedir. Toplulukta ve on üç üye ülkede para cezaları çeşitli kriterlere göre saptanmıştır ve genellikle işletmelerin cirolarına göre eşit değerler mevcuttur. Alt Komisyon’un şimdiye kadar vermiş olduğu en yüksek cezalar 248000000 ECU ile çimento davası, 132000000 ECU ile malum karton davası, 117000000 ECU ile Putvel davası, ve 75000000 ECU ile Tetrapak davaları bu sabahta Sayın ASLAN Hocamızdan öğreniyoruz Volkswagen’e sanıyorum yine bir 100000000 ECU üzerinde ceza tahakkuk etmiş son günlerde. Toplulukta cezalar malumunuz Komisyon tarafından verilmekte. Buna karşılık beş üye ülkede cezalar bağımsız

kurumlar tarafında verilmekteyken diğerk üye ÷lkelerde bu yetki Bakanlıklara ya da kartel mahkemelerine verilmiştir. Son olarak da vilayet mahkemesi ve özellikle Adalet Divanı, Komisyonun almış olduğu kararları ve bu kararlar doğrultusunda vermiş olduğu cezaları incelemeye alma yetkisine sahiptir. On üç üye ÷lkede ise alınan nihai kararlara karşı yargı yolu açıktır.

Yukarıda verilerin ışığından şu anlaşılmaktadır: Topluluk ve Rekabet Mevzuatı üye ÷lkelerin milli mevzuatlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak hiçbir üye ÷lke söz konusu mevzuatı kendi mevzuatına blok olarak dahil etmemiştir. Türkiye’de de yürürlükte olan rekabet mevzuatı üye ÷lkelerinkine benzer bir mevzuat uyumu çerçevesinde ortaya çıkmış olup kendine özgü farklılıklar ihtiva etmektedir.

Sayın Başkanım, benim konuşmam bundan ibaret hepinizin Rekabet Bayram’ını da kutluyorum.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın ESİN*

Bu kapsamlı mukayesemiz için çok teşekkür ediyorum. Hepimizi aydınlattınız.

Değerli katılımcılar, değerli misafirlerimiz şimdi panelimizin sorular kısmına geldik. Hepimizin bildiği gibi Rekabet bir yarışma demektir. Amerikaluların çok sevdiği bir yarış fıkrası vardır. Bir Amerikalı ile bir Japon ormanda avlanırken karşılıklı bir aslan çıkmış. Amerikalı hemen kaçmak için vaziyet almış, fakat Japon çantasından spor ayakkabılarını çıkararak onları giymeye başlamış. Amerikalı demiş ki: “Sen aslandan daha mı hızlı koşacağını zannediyorsun” Japon çok sakin bir şekilde “yok” demiş, “Aslandan değil de senden daha hızlı koşmanın tedbirlerini alıyorum” demiş. Biz Rekabet Kurulu olarak ve Kurumu olarak hiç bir zaman aslan olmayacağız. Onun için özel sektör bizi aslan olarak görmesin. Tam tersine görevimizi ormanda aslan yaşatmamak olarak görüyoruz. Tabi bunu sadece vahşi aslanlar için düşünüyoruz, Anadolu aslanlarının ise yolunu muhakkak açmamız lazım. Fakat aynı zamanda ormanın çok verimli ve düzenli bir şekilde kullanılması gerektiğine inanıyoruz ki bunun için kurallar gereklidir. Zaten Rekabet Kanunu da bir kurallar, bir regülasyonlar bütünüdür. Fakat kuralların iyi uygulanabilmesi için muhakkak ki istikrarın olması gerekir. Sayın Hocamız, Nurkut İNAN’ın devlete ilişkin görevleri arasında sadece rekabet olayı için değil ama tüm ekonomi için önemli olan istikrar olayını da vurgulamamız gerekirdi. Belki devlete düşen en önemli görev olarak da ekonomide istikrarın sağlanması, istikrarın olmadığı bir yerde maalesef rekabet kurallarının diğer kurallar için de olduğu gibi etkin bir şekilde kullanılması mümkün olmayacaktır. Umarız ki önümüzdeki dönemlerde Türk ekonomisi yıllardan beri özlediği bu istikrar ortamına kavuşur. Ve son yıllardaki bu rakamlara baktığımız zaman aslında bir istikrar ortamının Türk ekonomisi için getireceği çok önemli, çok iyimser gelişmeleri tahmin edebiliyoruz. Çünkü son üç yıldan beri büyüme oranımız %7 civarında ve geçen sene %6,9 olarak gerçekleşti, ki bu OECD ülkelerinde ilk sıradadır. Bu oran tarımda %1 lik bir gerilemeye rağmen gerçekleşti ve sanayide %11 lik bir büyüme oranıyla karşı karşıyayız. Ve bu istikrarsız bir ekonomide elde edilen bir büyüme oranı. Rekabet Kurulu’nun ve

Kurum'ununda etkin çalışmasıyla istikrarlı bir ekonomide demek ki biz iki haneli büyüme oranlarını yakalayacak bir potansiyele sahibiz.

Bu girişten sonra ben değerli misafirlerimize sözü bırakmak istiyorum. Tüm soruları bir arada almayı zaman planlaması açısından daha uygun olarak değerlendiriyoruz. Misafirlerimiz sorularını sormadan önce adlarını lütfederlerse ve şayet mümkünse soruyu yönelttikleri sunucu arkadaşımızı da belirtirlerse cevaplar daha kolay ve daha düzenli bir şekilde gerçekleşecektir. Ben şimdi sözü değerli misafirlerimize bırakıyorum.

Prof. Dr. Haluk GÜNUĞUR: Sayın Başkan, çok değerli konuklar. Ben bir sevincimi önce sizlerle paylaşmak...

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU : *Hocam isminizi lütfederseniz...*

Prof. Dr. Haluk GÜNUĞUR: Prof. Dr. Haluk GÜNUĞUR. Özür dilerim. Bir sevincimi sizle paylaşmak ve bir üzüntümü gene sizle paylaşmak, iki de soru sormak istiyorum. Sevincim o ki önemli bir gecikmeyle de olsa yaşama geçen bu Kurul'un bu Birinci Kuruluş Yıldönümünde bu denli etkin ve seçkin konuklar arasında bulunmak benim için büyük bir mutluluk payı oldu. Çok değerli üyelerden oluşuyor Kurul. Çoğunu yakından tanıyorum. Kendilerine yaşama geçen kurulun birinci yılında başarılar dilemek istiyorum. Bu sevincim. Geleyim bir üzüntüme Sayın Yalım EREZ'i dinlerken rahatsız olduğumu ifade etmek isterim. Bir hukukçu olarak ifade etmek isterim. Bir hukuk hocası olarak ifade etmek isterim. Çünkü konuşmasının sonlarına doğru Rekabet Kurulu'nun alacağı kararlarda ekonominin gelişmesini gözetmesi gerektiği yolunda bir cümle kullandı Sayın Bakan, Rekabet Kurulu'nun görevi ekonominin gelişmesini sağlamak o yönde kararlar almak değildir, olmamalıdır. Aksi halde bu kurulun kararları üzerine ipotek konmuş olur ki bir hukukçu olarak bunu duymaktan fevkalade üzüntü duydum. Rekabet Kurulu'nun neye göre karar vereceği yasında yazılıdır. Rekabet Hukuku'nun ana kurallarına göre işlemektedir. Yoksa ekonominin düzeltilmesi yolunda girişimde bulunmak, karar almak, yürütmenin yetkisidir. Bir anlamda yargı organı gibi çalışacak olan Rekabet Kurulu'nun asla değildir. Sayın Bakan'ın konuşmasının bu noktasını maksadını aşmış bir ifade olarak dile getirildiği inancını taşımak istiyorum en azından. Soruma gelince, iki teknik sorum var. Arif

Hoca'ya, değerli meslektaşına bir sorum olacak. Şimdi güzel kıyaslamalı bir çalışma yapmışlar. Kendisine teşekkür ediyorum. Benim de elimde şu anda bir çalışma var. Ben de rekabet ve özelleştirme konusunda 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesi ki tam üyelikleri yolunda karar alındı. Onların mevzuatını araştırıyorum. Yargı yolu açısından oradaki kuralların kararlarına karşı adli yargı yolu var. Bizde idari yargı yolu açık Rekabet Kurulu kararlarına karşı. Bunun temel felsefesinde bir farklılık olsa gerek. Bir bunu açıklyabilirler mi? İki değerli tebliğlerinde AB ülkelerinde yargı yolu konusunda yani idari yargıya mı, adli yargıya mı gidileceği konusunda pek bir açıklık göremedim. Bu konuyu açarlarsa çok memnun olurum. Son sorum da bütün panelistlere çünkü değerli konduğumuz da var. 6 Mart paketine atıfta bulundular ortaklık konseyi kararına. Ve onun bir maddesi var doğrudur. Değerli ESİN Hocamız da dokundu. 63 ya da 64 üncü maddedir. AB Divan kararlarının Türk mevzuatında ele alınması ve kararlarında kurulun yorumlamasına temel olma maddesi var, bu çok önemli. Süpranasyonel bir hukuk sisteminin verilerini, donelerini bu nitelikte olmayan Türk mevzuatı ile nasıl bağdaşır.

Şu aşamada ne olduğunu öğrenmek istiyorum. Bu çok önemli bir konudur. Çünkü Divan kararlarını eğer biz yorum açısından esas alacak isek değerli Kurul Üyeleri'nde, bu kararların özüne hakim olmaları gerekir ki kararlarını versinler. Biraz uzun oldu galiba. Çok özür dilerim, Sayın Başkan hepinize saygılar sunuyorum. Tekrar Bayramınızı kutluyorum.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın Güngör. Söz almak isteyen değerli misafirlerimiz. Buyrun efendim.*

Dr. Mesut Hakkı ÇAŞIN: Sayın Başkan ve değerli misafirler; Uluslararası Hukuk ve İlişkiler Uzmanı, Genel Kurmay Anlaşmalar Tetkik Subayı.

Benim bir hukukçu olarak bakış açım, konunun genel yapısı ile ilgili. Onun için daha ziyade saygıdeğer misafirimize yönelik bir açıklamada bulunmak istiyorum.

Değerli misafirimiz bugün bize Rekabet hukuku, Avrupa sistemi ve uluslararası hukuk gibi konular ile gerçekleştirilmek istenen sosyo-ekonomik sürecin genel muhtevası hakkında çeşitli açıklamalarda bulundu. Avrupa'daki harmonizasyon ve bu bağlamda uluslararası anlaşmaların amaçları da misafirimizin değindiği diğer konular

arasındaydı. Avrupa hukuku ve uluslararası hukuk alanındaki farklı fikirleri ile birlikte devletin öncelikle birtakım tüzük ve hukuki uygulamaları dikkate alması gerektiğini söylemesi de özellikle dikkate değer.

Elli yıllık bir süreden beri kamu sektörü ile özel sektör arasında gelişen ilişkilerin niteliği ile ilgili olarak müdahaleci yani sosyalist karakterli ekonomik düzen ve liberal düzen olmak üzere iki ideoloji göze çarpmıştır. Bu süreç zarfında Türkiye, ikinci ideoloji doğrultusunda Avrupa'ya yaklaşarak liberal bir ekonomik düzen gerçekleştirmek istemiştir. Bu amaca uygun olarak tekstil, turizm, iletişim, otomotiv gibi alanlarda özel sektörü geliştirmeye yönelik Türkiye, Avrupa Birliği üyeliğini nihai hedef olarak belirlemiştir.

Uluslararası alanda rekabet edebilmek hususunda her ülkenin bazı avantaj ve dezavantajları olmuştur. Türkiye'nin avantajları arasında komşularına nazaran daha yüksek ve hızlı bir üretim kapasitesine sahip olması gösterilebilir. Buna ilave olarak, genç, eğitilmiş ve dinamik bir düşünce yapısına sahip olan yeni nesil, demokratik ilkelere dayanarak ülkemizin Batıyla bütünleşmesine her zamankinden daha etkin bir şekilde yardımcı olacaktır.

Buradaki kritik nokta, ülkemizin doğu ve batı kültürleri arasındaki dengeyi nasıl kullanacağıdır. Daha önce de belirttiğim gibi her ülkenin bazı olumlu veya olumsuz özellikleri vardır. Ülkemizin olumsuz nitelikleri arasında siyasi istikrarsızlık, Avrupa ile aramızdaki nüfus artış hızındaki farklılıklar, yüksek işsizlik oranı, teknik araştırma ve gelişme hızının Avrupa'ya oranla düşük olması ve meslektaşımın da belirttiği idari sorunlar sayılabilir. Tüm bunların farkında olduğumuzu ve gerekli iyileştirmeleri yapmak için çaba gösterdiğimizi ifade etmek isterim.

Rekabet konusu siyasi ve ekonomik değerler dikkate alınarak objektif bir şekilde değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Türkiye'nin farklı siyasi ve ekonomik boyutları olan geniş bir bakış açısına ilaveten Avrupa'nın hemen yanında büyük bir pazar olması dolayısıyla zaman kaybetmeye tahammülü yoktur.

Hepinize gösterdiğiniz ilgiden ötürü teşekkür ederim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler, soru sormak isteyen arkadaşlarımız var mı? Buyrun.*

Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ: Teşekkürler Sayın Başkan,değerli konuklar. Sayın Nurkut İNAN Hocamızın tespitleri ile ilgili bir küçük sorum, bir de önerilerini genişletici mahiyette açıklamam olacak. Nihayet çok kısa olarak da Sayın GÜNÜGÜR tarafından, özellikle Esin Hocamıza yöneltilen Rekabet Kurulu kararları ile ilgili adli yargı veya idari yargı konusunda Türkiye'nin genel yapısı hakkında iki açıklamam olacak. Sayın İNAN çok özgün bir değerlendirme ile yapılanları ve yapılması gerekenleri özetledi. Bu yapılanlar arasında özellikle kamu kesiminde yasama organı bakımından büyük ölçüde yapılması gerekenlerin yapıldığını kendisi vurgulamıştır, doğrudur.

Konumuz Rekabet olduğuna göre rekabetin düzenlenmesi bakımından temel yasa çıkarılmıştır. Kendilerinin önerilerine de katılıyorum, şöyle ki mevzuatta yer alan engeller, kısıtlar veya uyumsuzluklar bunlar da giderilmelidir. Ancak kamu kesiminde, özellikle kamu iktisadi teşebbüsleri bakımından veya meslek birlikleri bakımından yapılması gerekenlerin yanısıra hiç mevcut olmayan bir takım yasal boşlukların da doldurulması gerektiği kanaatındayım. Ama bunu önerirken kendilerinin belirttiği sahada, doğrudan ilgili bir boşluk olduğu kanaatında değilim. Onun altını hemen çizmek istiyorum.

Özel sektörde birleşme devralmaların yanısıra, şirket gruplaşmaları dediğimiz olgunun, Türk hukukunda temel bir düzenlemesi yoktur. Evet Rekabet Kanunu, Rekabetin Korunması Kanunu kapsamında birleşme devralma,uyumlu eylem, hakim durumu kötüye kullanma, bunlara ilişkin belirlemeler de bu sorunlar bir ölçüde çözülecektir. Ama karın devir anlaşması, işletmenin yönetiminin devredilmesi gibi sorunlar, bu Rekabet Kanunu'nda yasaklanan fiillerinin oluşmasına neden olacak hususlardır. Kendilerinin de katılacağını zannediyorum. Özellikle bağlı işletmeler konusunda batılı ülkelerde de aynı şeyi görmekteyiz. Hem rekabet yasaları vardır, hem de şirket gruplaşmaları için özel yasaları bulunmaktadır. Bu tabiiyle rekabete doğrudan çözüm olan bir yasa değil, ancak temelini alt yapısını oluşturmaktadır. Birinci konu buydu.

İkincisi, kendilerinin önerileri çok yerindedir. Özellikle Rekabet Kurulu kararlarının gerekçelerinin eğitici, öğretici olması konusunda ayrıntılı olmasında yarar vardır. İki yönüyle yarar vardır. Birinci olarak yargımızın şu andaki durumu Sayın İNAN Hocamızın önerilerin çok yerinde ihtisas mahkemelerini veya bölümlerin veya dairelerin oluşturulması gerçekleştirilinceye kadar bu gerekçeli kararlar yargı

organizması büyük ölçüde yardım edecektir. Konu çok yenidir. İkinci olarak şirketlerimize kapsama giren teşebbüslere ve birliklere ilgililere yardım edecektir. Geçmişte bazı kurumlar bunu yapmıştır. Haftalık, aylık duyuru sistemi ile alınan kararların yapılması, Üçüncüsü Rekabet Kurulu'nun aldığı kararlar büyük ölçüde idari yargı kapsamına girecektir. Hem yasadan kaynaklanmaktadır, hem de Türk adli, idari yargı ayırımından kaynaklanmaktadır. Ancak idarenin özel hukuka taşan işlemlerinde kaçınılmaz olarak adli yargı devreye girecektir. Bunu engellemek mümkün değildir. Bunun çerçevesinde zamanla uyumsuzluk mahkemelerinde çözeceğiz. Çok teşekkür ederim efendim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın Hocam. Söz almak isteyen. Buyrun efendim.*

Tuğrul ARSAY: Ben sorumu yabancı misafirimize yöneltmek istiyorum.

Kendileri Türkiye'deki düzenlemeyi, bir kaç noktada eleştirdiler. Beni merak ettiren bir husus var. Acaba Avrupa Birliği ülkelerinde bu rekabetin sağlanması yahut rekabet ile ilgili düzenlemeler ne ölçüde uygulanabiliyor yani gerçekleşiyor. Bir notlamaya gidecek olursak, hangi ülkeler daha uyumlu bir şekilde hareket etmekte ve hangileri bundan kötü not alabilmekte. Bunlara ilaveten acaba Avrupa Birliği Sistemi içinde bu genel ilkelere aykırı uygulamalar da var mı? Yani merkezi yardımlar vb. bunlar ne ölçüde oluyor. Bu konuda bilgi verebilirlerse memnun olacağım.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın hocam. Son bir söz verebileceğiz.*

Dr. Gamze ÖZ: Benim sorumda yabancı konuğumuza olacak. Gümrük Birliğinin Rekabete ilişkin ve mevzuat uyumlulaştırılmasına ilişkin hükümlerinden bahsettiler. Bu çerçevede Avrupa Birliğine üye ülkelerden örneğin Hollanda'da 22 Mayıs 1997'de yapılmış 1 Ocak 1998 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olan bir rekabet düzenlemesini, özellikle Avrupa Birliği düzenlemesine uyum sağlamak için yapılmış olan düzenlemeyi gözönüne alacak olursak ilk gününden itibaren üye olan Hollanda gibi özellikle de hukukunu pek çok alanda uyumlu hale getirmiş bir ülke olan Hollanda'nın hala uyum süreci içinde olduğunu gözönüne

alırsak, öte yandan Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği kararı veya anlaşması yapmış olan diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi ülkelerin yapmış oldukları Gümrük Birliği düzenlemelerin de yer alan Rekabet ve Uyulaştırma hükümlerini göz önüne alırsak, bir üçüncü aşama da Avrupa Birliğinin ekonomi politikası ile neyi hedeflediğini ve Avrupa Birliği ile hukukunu ve Rekabet Politikalarını uyulaştırmaya çalışan Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin Rekabet Politikaları ile Ulusal Rekabet Politikaları ile neyi hedeflemekte olduklarını gözönüne alacak olursak, bu çerçevede sorum şu olacak: Bu değerlendirmeleri takiben acaba Rekabet politikasının ulusal düzeyde rekabet politikasının hedeflerini saptarken gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler veyahut da pazar ekonomisini henüz uygulamaya başlayan, oluşturmakta olan ülkelerle Avrupa Birliği çerçevesinde bir karşılaştırma yapıldığında Avrupa Birliği kurallarının, kararlarının uygulanması konusunda herhangi bir esneklik ve politikaların oluşturulmasında ülkelerin ulusal koşullarını göz önünde bulundurmak mümkün olabilecek mi? Bir esneklik sağlamak mümkün olabilecek mi? Bunun bir değerlendirilmesinin yapılmasını rica ederim. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın Hocam. Sorularınız burada son buluyor. Zaman kısıtlı olduğu için özür dilerim. Misafirlerimizin gösterdiği bu ilgiden dolayı teşekkür ediyorum. İkinci bir konuşma sırasını değerli panalistlerimize vermek durumundayım. Yine ilk sözü Sayın konuğumuz Monsieur Yves DEVELLENES'e bırakıyorum, buyrun efendim.*

M. DEVELLENES: Teşekkürler. Bugün yöneltilen sorular üzerine bir çok noktaya değineceğim. Bazı önemli noktalar üzerinde yoğunlaşmak istiyorum. Prof. Esin sorusunu üye ülkeler arasında farklı rekabet sistemlerinin bulunması üzerine yöneltti. Müdahalesinden Avrupa Birliği'nde rekabet kurallarının uygulanması hususunda bir düzensizlik bulunduğu izleniminin doğmasını istemiyorum. Prof. Esin'in sorusundan edindiğim izlenim bu.

Size niçin bir düzensizlik olmadığını açıklıyordum. Aslında, rekabet hukukunun üye ülke kurumları tarafından uygulanması ile üye ülkeler arasındaki ticaretin etkilenmesi halinde Komisyonca uygulanması arasında çok açık bir ayırım var. Rekabet hukukumuzun Avrupa çapında uygulanmasının temel mantığı, üye ülkelerarası ticaretin etkilenmesidir. Bu ne demektir? Bu demektir ki, üye ülkelerimizden birinin toprakları üzerinde rekabeti bozucu bir uygulama ortaya konduğu zaman, bu üye ülke tamamen kendi özel rekabet hukuku düzenlemelerine göre rekabeti bozucu uygulamalar karşısında yürütme hakkına sahiptir. Yani eğer bir uygulama Fransa'da ortaya konmuşsa, Fransız otoritesi, eğer Almanya'da ortaya konmuşsa, Alman otoritesi kendi uygulamasını yapacaktır. Biraz önce söylediğim gibi tam bir düzensizlik olduğunu düşünmemek gerekir. Herkes kendi özel kanununa sahip ama sonuçta farklılık zenginliği yaratıyor. Çünkü biz onbeş üye ülkeyiz ve rekabet alanında zengin bir tecrübemiz var. Evet, inanıyorum ki bu düzeltilmesi gereken bir konuydu.

Şimdi, üye ülkeler arasında bir ticaret etkilenmesine sahip olduğumuzda, yani rekabete ilişkin bir uygulama en az iki üye ülke üzerinde sonuç doğuruyorsa işte orada, hiç şüphesiz Komisyonun saf bir yetkisi sözkonusudur ve onbeş yöntem değil sadece bir tek yöntem vardır, bu yöntem de Roma Anlaşmasının 85 ve devamı maddelerinin düzenlenmesidir. Bu düzenleme kartellere, hakim duruma ve birleşmelere

karşı uygulanabilir. Birleşmeler biraz daha karışık, burada bazı ölçütlerimiz var; eğer birleşme belli bir ölçütün üstünde ise burada Komisyon yetkilidir, eğer bu ölçütün altında ise üye ülke yetkilidir.

Ayrıca gri bölgeler var; örneğin sadece üç üye ülkeyi ilgilendiren ve ölçütlerin altında kalan birleşmeler için, mevcut kriteri düşürmeyi amaçlayan yeni bir tebliğ pardon yönetmelik var. Çok kısa bir süreden beri, çünkü Financial Times'da yer aldığı gibi, yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihi 4 Mart'tı, dünden beri sadece birliğin üç üye ülkesini içeren birleşmeler, birlik tarafından denetlenebilir hale geldi. Böylece bir karışıklık olmadığını belirttim ama farklı rekabet kanunları mevcuttur ve ne zaman üye ülkeler arasında ticaretin etkilenmesi varsa, bir tek kanun, bir tek sistem vardır, o da Komisyon'un sistemidir.

Aynı zamanda bu soruda bahsedilmeyen bazı konuları belirtmek isterim; bu da bizim, bir taraftan Komisyon'la üye ülkeler arasında iş birliği, diğer taraftan da farklı üye ülkeler arasında işbirliği konusunda çok çalıştığımızdır. Böylece geçen yıl üye ülkeler rekabet kurumları arasında dikey ilişkiler kuran bir tebliğ yürürlüğe kondu. Ve tabiki dikey uyumdan bahsedildiği zaman, aynı şekilde Komisyon'la da yatay bir uyum sözkonusudur. Öyleyse biz, bize bazen her üye ülkeyle yatay uyumu yapma imkanı veren, ama aynı şekilde her üye ülkeye de dikey anlamda düzenleme hakkı veren bir sisteme sahibiz. Bu tamamıyla yeni bir şey ve ben bunun altının çizilmesi gereken bir husus olduğunu düşünüyorum.

İfade etmek istediğim bir çok başka husus var. Birinci konuşmacının Türkiye'de özel sektörün genel olarak rekabet kurallarından haberdar olmadığı şeklindeki ifadesi çok ilgimi çekti. Gerçekten büyük bir ülkede en büyük problem budur. Konuşmamda bahsettiğim tarzda bir rekabet kültürünün Türkiye'de gerçekleşmesi nasıl olabilir? Burada bizim AB olarak tecrübelerimiz var. Kırk yıllık rekabet uygulamamızda bu tarzda sorunlarla karşılaştık. İnanıyorum ki belirli bir dengeyi bulduk ve burada aklımıza bir tek kelime geliyor; bu da iletişimdir. İletişimde bulunmak gerekli. Nasıl iletişim kurulabilir? Orada geniş bir imkanlar alanı var. Biz yıllık raporlar hazırlıyoruz ama zannederim siz de bir yıllık rapor hazırlayacaksınız. Biz bu yıllık raporları daha cazip hale getirmeye çalışıyoruz. Çünkü Komisyon'un ilk yıllık raporu uzman olmayan biri için okunmaz haldeydi, okunması imkansızdı. Şimdi yıllık raporlar modern bir şekilde, akıcı bir dille hazırlanıyor. Herkes bunu alabilir ve ilgilendiği bölüme bakabilir.

Taşıt araçlarının dağıtımı; tüketiciler için arabalarını İtalya'dan alabileceklerini bilmek ilginçtir, çünkü Komisyon oradadır ve araba fiyatları daha ucuzdur. Bu pratikte böyledir ama üreticilere ceza vermek için de orada bulunmaktadır. Size bu noktayı söylediğimi doğrulaması için Volkswagen firmasının paralel ithalat uygulamasını engellemesi yüzünden 102 milyon ECU cezaya çarptırıldığını hatırlatırım. Bu somut, halka ulaşan birşeydi. İşte bu iletişimdir.

Böylece biz broşürlerimizle yıllık raporlarımızla iletişime sahibiz ve her bir konuda İngilizce'de "booklet" denilen küçük kitaplar hazırlıyoruz ve kısa bir süreden beri özellikle belirtmem gereken bir İnternet sistemimiz var. Eminim ki her yerde olduğu gibi Türkiye'de de internet büyük öneme sahip. Alın;

<http://europa.eu.int/en/comm/dg04/dg4home.htm>, bu Komisyon'un internet adresidir. Rekabet Hukuku üzerine çok geniş bilgilere sahip olabilirsiniz. Türkiye'de de aynı şeyi yapın, Rekabet Hukuku'nuzu internet üzerine koymayı deneyin. İnternet artarak büyüyecektir.

Rekabet Hukuku'nun tanınması için başka bir öneri de, sunuşumda biraz açıklamak istediğim ama çok önemli olduğuna inandığım birşey; cezalar!. Şoke eden, çok güçlü cezalar, insanların bunu ciddi birşey olduğunu anlamasını sağlıyor. Siz eğer cezaları uygulamazsanız, bu ciddiye alınmıyor, eğer büyük miktarda bir ceza uygularsanız, bu çok ciddi etki bırakıyor. Tetra-Pak, belirtilen Tetra-Pak Anlaşması buna çok güzel bir örnektir. İnsanlar bir rekabet otoritesinin varlığını anladılar. Biraz önce belirttiğim Volkswagen, 102-103 milyon ECU'luk para cezası uluslararası basında yer aldı. Medyayı da kullanmak gereklidir. Basınla iletişim halindeyiz, Siz de basınla iletişim kurun.

Size sadece bir olayı belirteceğim. Beoing-Mc Douglas olayı. Acaba kamuoyundan herhangi biri bir Amerikan şirketi ile diğer bir Amerikan şirketi arasındaki birleşmede, Avrupa Komisyonu'nun değerlendirme yetkisinin bulunduğunu hayal edebilir miydi? Bunu kim düşünebilirdi? Evet, bu hukuken öngörülmüştü. Basında kampanyalar düzenlendi, insanlar da anladı. Şimdi bu olaydan beri özellikle ABD'de ve tabi ki Avrupa'da daha bir ciddiye alınmıyor. Bu sunuşu burada bitiriyorum, ama iletişimin çok önemli olduğuna ve yukarıda bahsedilen konulara da değinmiş olmam gerektiğine inanıyorum.

Şimdi daha teknik sorulara geçelim. Elimdeki en teknik soru, soruyu doğru anladığımı sanıyorum, nihai olarak yetkimiz yargısal bir yetki mi, yoksa idari yetki mi? Tekrar ediyorum, burada üye devletler için

değil sadece Komisyon adına konuşuyorum. Komisyon olarak yetkimiz idari bir yetkidir. Bu çok açık. Bir çok üye ülkenin katıldığı bir anlaşmaya sahipsiz, rastlantısal bir olayı ele alıyorsunuz, biz kendimizi görevli görüyoruz ve tabii ki burada Komisyon'ca ortaya konacak bir karar tamamen idari nitelikte olacaktır. Eğer bir ceza belirlenmişse bu ceza aynen idari nitelikte bir ceza olacaktır.

Burada hukukçuların rolü nedir? Hukukçuların Adalet Divanı aşamasındaki rolü, Adalet Divanından bahsetmemeliyim, rekabet alanında yetkili olan, mahkemenin 1. Dairesi olduğunu söylemeden onun yerine bu kelimeyi bugün çok duydum. Böylece mahkemenin 1. Dairesinin yetkisi Komisyon tarafından uygulanmış olan rekabet hukuku prensiplerinin doğrulanması içindir, son tahlilde bu bir temyiz makamıdır. Divan'da Rekabet Hukuku'nun uyumlaştırılması dairesi olması çok önemli. Divan'ın 1. Dairesi tabii ki kendi işlevini yürütecek ve milli mahkemeler, bir sınırlamayla birlikte 85 ve 86. maddeleri uygulama yetkisi bulunan milli mahkemelerden bahsetmeden geçemeyeceğim; burada kısıtlamanın anlamı, bir milli mahkemenin sadece 85. maddenin 1. fıkrasını uygulamasının mümkün olduğudur. Bu milli mahkemenin sadece bir anlaşmayı yasaklayabilir olması demektir, onu düzenleyemez. Eğer düzenlemesi gerekiyorsa bize, sonuçta üye ülkelerimiz arası ticareti etkileyecek bir anlaşmanın düzenlenmesi için başvurmak zorundadır. Buna karşın bir üye ülke 86. maddeyi direkt olarak uygulayabilir, başka bir deyişle bir üye devlet hakim durumun kötüye kullanılmasının varlığını saptayabilir. Bu hakim durumun kötüye kullanılması tespit edilmeli ve gereği yapılmalıdır. İdari veya yargısal nitelikteki bu soruda, birinci soruda da yeralan, Komisyon'un uluslararası niteliği de bulunuyor, bizim tamamen rekabet hukuku alanında yetkili uluslararası bir organizasyon olduğumuzu teyit ederim. Bu yetkinin değerlendirilmesi için şartların oluştuğu konusunda ise yapacak bir yorumum yok.

Avrupa mevzuatının sadece Fransızca olması konusuna gelince, burada kendime güveniyorum, "Hayır" diyorum. Sadece Fransızca değildir, birliğin 11 dilindedir ve siz mevzuata İngilizce, Almanca ve diğer tüm dillerde sahip olabilirsiniz, ama maalesef henüz Türkçe'si yok.

Asker olan arkadaşımızın sorusu üzerine fazla bir açıklama yapacak bir şeyimin olmadığını düşünüyorum. Üstelik Türk dostlarımla eğilimlerini de biliyorum. Sadece söyleyebileceğim; doğrudur, bu hemen olabilecek bir şey değil. Bu uzun ve zorlu olacak, fakat doğru yoldasınız.

Devam etmek gerekir ve ben bunun yürüyeceğine kesinlikle ikna olmuş vaziyetteyim.

Kendimi yeniden tanımlamaya geliyorum. Bu çok iyi, çünkü hazırlıklıyım; Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri üzerine olan soru; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde rekabet alanında Komisyon'un politikası nedir? Doğru yere geldiniz, çünkü bu dosyanın sorumlusu benim ve Türkiye dışında da bununla ilgileniyorum. Kısa tutmak için iki kelimedede belirteceğim, bana verilen beş dakikayı çok fazla geçtiğimi sanıyorum. Komisyon, daha doğrusu AB, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile anlaşmalar imzaladı. Bu anlaşmaların içeriğinde, rekabeti düzenleyen belirli hükümler var. Burada bilinmesi gereken bizim Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden 85 ve devamı maddeler hükümlerinin adapte edilmesini talep etmediğimizdir. Biz sadece mevzuatlarının, bu Fransızca'da güzel bir terim değil ama yakınlaştırılmasını istiyoruz (İng-Approximation). Yani biz mevzuatlarının AB mevzuatına yaklaşmasını talep ediyoruz. Süreç şimdi işliyor, bundan sonra Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri özellikle anti-tröst bölümünde ve bazı ülkelerde devlet yardımları konusunda İngilizce'de "implementing rules" denilen uygulama yönetmeliklerini adapte ettiler. Bu uygulama yönetmeliklerinde, bu ülkelere yeterince geniş muafiyetler öngörmüş olmamıza ve bu ülkelerin tamamen merkezi bir ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş karakterlerini gözönünde bulundurmamıza rağmen, devlet yardımları konusunda maalesef biraz daha zorluğumuz var. Aslında Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri üzerinde çok çalışıyoruz ve bu Bayan'ın sorusuna cevap olması için bu ülkelerin ilerleme ve gelişmelerini gözönünde bulunduruyoruz. Evet burada bitiriyorum, eğer başka sorular olursa onları da cevaplandırabilirim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Monsieur DEVELLENES şimdi sözü Sayın Doç Dr. Nurkut İNAN'a bırakıyorum. Buyrun Sayın hocam.*

Doç Dr. Nurkut İNAN: Teşekkürler Sayın Başkan. Şimdi birkaç konuya değinmek istiyorum. Önce şu sorunun önemli bir sorun olduğunu vurgulamak istiyorum. 1/95 sayılı kararda yer alan bazı hükümlerin uygulama zorluğu meselesi, özellikle Sayın GÜNUĞUR'un sözünü ettiği Adalet Divanı kararlarının uygulamasının ne demek olduğu? Çünkü Adalet Divanı kararı uygulanmaz. Adalet Divanı kararı emsal teşkil eder.

Avrupa'nın içinde de böyledir. Yani biz Türk hukuku bakımından Yargıtay kararlarının uygulanmasından hangi ölçüde söz edebilirsek orda da aynı şeyi söyleyebiliriz. O zaman Adalet Divanı kararlarının emsal temsil etmesi, mesala bizim Türkiye olarak İsviçre'den alıp uygulamaya koyduğumuz medeni kanunun uygulamasında İsviçre Federal Mahkemelerini kararlarının da yargıçlara yada hukukla uğraşanlara yol göstermesi demektir. Bundan öteye bir zorlayıcı durumu olduğunu sanmıyorum. Bu işin bir yönü, ikinci yanı 1/95 sayılı kararı incelerken bunu net olarak ikiye ayırmak lazım.Yani Türkiye'nin kendi içinde oluşan Rekabet Hukuku'nun, Avrupa Hukuku ile uyumlu olması bir ölçüde borcumuzdur ama, o kararın Roma antlaşmasındaki Rekabet Kurallarının 85 ve 86. Maddeyi aynen alarak yazdığı maddeler 30 küsürlü maddeler. Maddeler ancak Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ticareti etkilediği ölçüde ele alınabilir.O zaman Türkiye içindeki bir Rekabet Hukuku meselesi bizim Rekabet Kanunumuza tabi. Rekabet Kanunumuzun mehzası Avrupa olduğu için bir ölçüde Adalet Divanı kararlarından yararlanmak İsviçre Federal Mahkemesi kararlarından ne kadar yararlanıyorsak o kadar mümkündür.

Gelelim daha teknik bir konuya. Şimdi Sayın AYTAÇ dediler ki şirketlerin birleşmesi, belirli konuda devralmalar kapsama giriyor. Ama şirket gruplaşmaları konusunda bunlarla uğraşan direk bir hüküm yok. Şimdi tabii bu mümkün olduğu kadar kafamda netleştirerek çözmeye başlıyorum.Rekabet Hukuku açısından şirket gruplaşması iki şekilde olabilir. Ya birleşme devralma tüzüğü çerçevesinde ele alınır.Ordaki temel ölçü yani birleşmeden yada devralmadan sonra ortaya çıkan durumdaki, konumdaki temel ölçü kontroldür. Bu esas alınır. İsterseniz bu kontrolü sermayenin yarıdan fazlasına sahip olarak sağlayın, isterseniz yönetim kurulunda üst hakka sahip olarak, öncelikli karar verme hakkıyla sağlayın,burada ölçü şu şirketin yada herhangi bir teşebbüsün piyasa içinde çalışmasını gerektiren adeta günlük kararları verme yetkisi kimin elindedir? Bu önemlidir. Onun için çok geniş bir şekilde tanımlanmıştır. Ana şirket,yavru şirket sorunu, birleşmeden yada devralmadan sonra ortaya çıkacak sorunda aynı geniş bir biçimde yorumlanmıştır. Burada gruplaşma diyebileceğimiz yada doğrudan doğruya yönetimin kontrolünün bir teşebbüsün eline geçmesinin dışında kalan bir husus daha vardır ki o da birleşme tüzüğünde yer almıştır. Ortak kontrol dediğimiz şey. Bugün Türkiye'de gittikçe çok artıyor. Bu tip şirketlerin, yani sermaye elli elli, yönetim kurulu da sekiz kişilik dört dört tam eşit haklarla

üçüncü şirketi yönetiyorlar. Burada yapılan devralma yada daha çok birleşmede olacak birleşmeler de birleşme tüzüğüne giriyor. Ticaret hukuku anlamında birleşme dediğimiz zaman A ve B tüzel kişiliklerinin birleşip, ortadan kalkıp, bir yeni C tüzel kişiliğin çıkması demektir. Ticaret hukuku anlamında birleşme budur. Ama rekabet yada birleşme tüzüğü anlamında A ve B'nin kendi tüzel kişilikleri devam etmesine rağmen yeni şirket kurmalarında da yine birleşme kontrolüne tabidir. Biraz farklı. Birleşmenin amacına göre Komisyonun bence çok yerinde olmayarak yapmış olduğu bir kooperatif konsantratif birleşme ayrımı var ama o başka bir amaçladır.Önemli olan budur.

Gruplaşma bakımından son söyleyebileceği bir şey birleşme ve devralma kontrol tüzüğü dışında, şirket gruplaşması dediğimiz şey kartellerde ortaya çıkıyor. Bu da kanunumuzun 4. Maddesi kavramındadır. Yani birden fazla şirketin anlaşarak birlikte davranmaları, hatta anlaşma olmasa bile uyumlu davranış içinde bulunmaları, bu şekilde de gruplaşma olur. Yalnız değerli meslektaşımın verdiği bir tek misalde karın devri, yönetiminin devri misalini verdi. Yönetimin devri tabi kontrol meselesine giriyor. Karın devri salt karın devredilmesi birleşme tüzüğünden, hatta Rekabet Hukuku'nda çok alakası olmayan onun dışında bir şeydir. Buna karşılık ticaret hukukçularının gruplaşma ve birleşme gibi gördükleri hususların dışında bazı hususlarda birleşmeye girer. Mesela bir şirketin başka bir şirketin fabrikasını satın almasını, devralma kontrolörü olarak kurulumuz kontrol edebilecek imkana sahip çünkü o yazılı. Devralma dediğimiz zaman bir şirketin hisselerini devralma biçiminde düşünüyoruz. Arkadaşımızın verdiği örnekte olduğu gibi yönetim devralması, hatta işletilebilir bir teşebbüs niteliği de varsa ve mal varlığı devralması da devralma kontrolüne girmekte. Son olarak bence de çok önemli olan adli idari yargı meselesine değinmek istiyorum. Kime gideceği o önemli değil, burada o soru bana da sorulmadı, o soruyu Sayın meslektaşına bırakıyorum.

Türkiye'de adli idari yargı çatışmasının yaşanacağı muhakkaktır. Ve ben buna taraftarım. Yeni içtihatların zenginleşmesi açısından, henüz Türkiye çok yeni gelişmekte olan bir hukukta, mümkün olduğu kadar çok içtihatların oluşması bakımından bu çalışmaya taraftarım. Yani Namık Kemal'i hatırlarsanız; Barıkayı hakikatın nereden doğduğunu hepimiz biliriz. Belki sıkıntılarımız olacak, belki uyuşmazlık mahkemesi devreye girecek. Acaba adalet mahkemesine tazminat davası açtığım zaman aksine bir karar Rekabet Kurulu'ndan çıkarsa ne olacak, bu konular boş

bırakılmış, ama ben bunları bu aşamada kanun boşluğu olarak görmüyorum. Bu aşamada içtihat zenginleştirici olarak görüyorum. Daha ileriki bir aşamada bu eksiklikler düzelir. Avrupa’da bu iş halledilmiş. Ne zaman Komisyon yetkilidir ne zaman milli mahkemeler Avrupa Hukukunu uygulamakla yetkilidir. Hem 17 sayılı tüzükte, hem 89’uncu madde hükümler var. Ama biz bu hükümleri Türkiye’ye almadık. Sırf içtihat zenginliğinin sağlanabilmesi amacı ile teşekkür ederim efendim.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın Hocam. İkinci tur son konuşmasını yapmak üzere sözü Sayın Prof Dr. Arif ESİN’e bırakıyorum.*

Prof. Dr. Arif ESİN: Değerli konuğumuza Avrupa Topluluğunun Rekabet sisteminde bir panik yaşanıyor demedim. Anlattığımız konu milli mevzuatlar arasındaki farklılıklar. Bunun üzerine çok güzel Nurkut Hoca tamamladı. Zaten tepede hiç bir zaman 85, 86, 92’ye aykırı hiç bir milli kurum bir şey yapmıyor. Bunun altındaki ölçüğe bakıyoruz. Şimdi Rekabet Kanunun’da adli yargı, idari yargı burada çok turda gelindi. Zaten bizim Kanunda tabi ki adli yargıyı da bu işin içine katmış. Kanunun özel hukuk alanındaki etkisine baktığımız zaman oraya doğru da gidiyor. Nitekim Nurkut Hoca’da çok güzel anlattı. Bu çatışma onun da olacak. Rekabet Kurulu’nun aldığı bir kararı eline alıp, öbür tarafta Ticaret Mahkemesinde bir tazminat davası açtığınız ve kaybettiğimiz zaman, ortalık birbirine girecektir. O ayrı bir konu, orada da içtihat zenginliği olacağını tahmin ediyoruz. Şimdi bu İdare Mahkemesi’nin aldığı kararların v.s. Türkiye’de geçerliliği meselesi, hocanın hafife aldığı bilmiyordum. Bu 39/2B maddesidir. 63 ve 64’cü madde ile alakası yok. 39/2B takılacak. Burada da bir takım doktrinler çatışmalar olacak, karşılıklı yaşayacağız. Ama bunların hepsi geçerlidir ona göre herkes bu kararları öğrenmeyi bilmeyi, kendine iş edinsin diyorum.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Teşekkürler Sayın hocam, son olarak REKABET KURULU BAŞKANI Sayın Aydın AYAYDIN’a söz vermek istiyorum. Buyrun Sayın Başkanım.*

Prof. Dr. Aydın AYAYDIN: Sayın Başkan, değerli panalistler ve değerli konuklar, sabahki açılış konuşmamda belki de 4054 sayılı Rekabet Yasası ve yasanın uygulama biçimi konusunda daha ayrıntılı bir bilgi

verme ihtiyacını hissetmiştim. Ancak bir protokol açılış konuşması olmasından ve Meclis Başkanı Sayın Hikmet ÇETİN'in aynı zamanda Cumhurbaşkanlığına vekalet etmesinden dolayı saat 11'de bir kabulü bulunduğundan, ben konuşmamı kısa bir protokol konuşması şeklinde yaptım, bu bakımdan yasamızın uygulanış biçimi ve yasamızın kapsamı konusunda benim bu açık bıraktığım tarafları bir nebze Sayın Nurkut İNAN Hocam giderdi. Ancak gerek panalistlerin konuşmalarında ve gerekse sorularda açık kalan bir iki konu hakkında ben de Rekabet Kurulu Başkanı olarak görüşlerimi belirtmek istiyorum. Öncelikle yabancı konuğumuz Monsieur DEVELLENES'in sorduğu bir konu vardı. Daha doğrusu Türkiye'de Rekabet Yasasında 4054 sayılı Rekabet Yasasında devlet tekelleri ile ilgili düzenleme bulunmadığı, bu konuda Türk yetkilileriyle görüşmeler yaptığımı, komisyonun da Aralık ayında Türkiye'ye bu görüşlerini bildiren yazı yazdıklarını ancak bu yazı ile ilgili bir cevabın gelmediğini, devlet yardımları ve devlet tekelleri ile ilgili bir düzenleme yapılmadığı için Komisyonla Türkiye Cumhuriyeti devleti hükümetinin müzakere aşamasında bulunduğunu ve özellikle tekellerle ilgili konuda henüz bir düzenleme yapılmamış olmasına rağmen, devlet tekellerinin en belirgin örneği olan, Tekel İdaresinin kendi yasasından kaynaklanan bir takım imtiyazları olmasına rağmen geçen hafta kendi hukuk müşavirlerini bize gönderdiler. Bizim arkadaşlarımızla, meslek elemanlarımızla, hukuk müşavirlerimizle bir çalışma içerisinde olduklarını gördük ve bu devlet tekelleri ve en önemlisi de devlet yardımlarıyla ilgili de önümüzdeki dönemlerde düzenlemeler yapılacaktır diye düşünüyorum. Tabi Türkiye'de Rekabet Yasası yeni, Rekabet Kurulumuz yeni göreve başladı. Elbette bir takım aksaklıklarımız eksikliklerimiz olacaktır. Ama şunun da bilincindeyiz: Türkiye'de toplumun bütün kesimlerinde rekabet kültürünün yerleşmesi gerektiğine inanıyoruz, bu konuda bizim Rekabet Kurulu olarak üzerimize düşen görevler vardır. Bu görevleri mümkün olduğu kadar yapmaya çalışıyoruz. Türkiye'nin her tarafında, özellikle iş alemini ilgilendiren TOBB bölgesel toplantılarına bizzat katılarak iş alemini Rekabet Yasası ve çalışmalarımız hakkında bilgilendiriyoruz. Ticaret odalarının, Sanayi odalarının, Üniversitelerin, meslek kuruluşlarının bu tür toplantılarına ben ve Kurul Üyesi arkadaşlarım, mesleki Daire Başkanları ve diğer arkadaşlarım giderek, mümkün olduğu kadar Rekabet Yasası ve çalışmalarımız hakkında bilgi veriyoruz. Bunların dışında tabi en önemlisi bizim yıllık hazırlayacağımız raporlar olacaktır. Bu yıllık raporlar bizim bütün

çalışmalarımızı yansıtacaktır. Ama henüz birinci yaşımızı doldurduk. Birinci yaşımızın sizler de takdir edersiniz, sekiz ayını binanın bulunması, yaptırılması ve teşkilatımızı oluşturma çalışmalarımızla geçirdik. Mesleki anlamda sadece 3,5 aylık bir çalışmamız vardır. Dolayısıyla biz bilfiil başvuruları kabul ettiğimiz Kasım başından itibaren bir yıl içerisinde, yani önümüzdeki Kasım ayında Rekabet Kurulunun mesleki çalışmalarını ihtiva eden yıllık raporlarımızı hazırlayacağız. Bu yıllık raporlarımız hem Türkçe hem de yabancı dilde olacaktır. Bunları gerek Türkiye’de ilgili kişi ve kuruluşların hizmetine ve gerekse uluslararası ilgili kuruluşlara mutlaka göndereceğiz.

Rekabet Kurulu her şeyden önce son derece şeffaf ve objektif bir çalışma içerisinde. Rekabet Kurulu’nun benimsediği bir ilke daha vardır. O da bürokratik alışkanlıklarımızı bir kenara bırakıp, bize gerek özel sektörden ve gerekse kamu sektöründen yapılan müracaatlar çok kısa bir süre içerisinde hiç bir bürokratik engelle takılmadan kısa bir süre içerisinde sonuçlandırmayı hedef edinmiştir. Bize yapılan bir başvuru, hemen benim tarafımdan ilgili meslek dairesine havale ediliyor ve aynı gün meslek Dairesi Başkanı arkadaşımız da bir uzmanı görevlendiriyor, uzmanın kendisine havale ediyor ve bunu tetkike aldırıyor. Çok kısa bir süre içerisinde bunları sonuçlandırıyoruz. Ancak henüz uygulamalarımız yeni olduğundan dolayı özellikle birleşme ve devralmalarda müracaatlarda bir takım eksik bilgiler verildiği için Kurumumuz ilave ek bilgiler istemektedir. Bunun için belki bir veya iki hafta bu bilgilerin eksikliğinden ötürü birleşme ve devralmalarla ilgili yapılan müracaatlar belki üç yada dört haftayı buluyor. Bu eksiklikler olmasa kesinlikle bir hafta içerisinde birleşme ve devralmalarla ilgili sonuçlarımız çıkıyor. Kurulumuz bu konudaki kararını veriyor. Bir de bizim üzerimize düşen bir başka görev vardır. Sadece bu toplantılarda panellerde bilgilendirmeyi değil her alanda bilgilendirmeyi sürdürüyoruz. Burada sadece Rekabet Kurulu’na değil, Üniversitelerimize meslek kuruluşlarımıza basın ve medyamıza da çok önemli görevler düşmektedir. Onların da Rekabet Yasasının tanıtılmasında, Rekabet Kurulu çalışmalarının kamuoyuna yansıtılmasında üzerine çok önemli görevler düşmektedir. Bu bakımdan biz öncelikle basında ve medyada çalışan bizim çalışmalarımızı yakından takip edecek gazetecileri, muhabirleri dernekleri vasıtası ile Rekabet Yasası, Rekabet Kurulu çalışmaları hakkında bilgilendiriyoruz. Onlarla ilgili toplantılar yapıyoruz. Rekabet Kanunumuz ve Rekabet Kanununun uygulanış biçimi konusunda önce gazeteci arkadaşlarımızla ilgili

toplantılar yapıyoruz. Bu konuda kendilerini bilgilendiriyoruz. Onlar bu konuyu daha iyi kavramalıdırlar ki kamuoyuna daha objektif yansıtabilme imkanı bulsunlar.

Bir de Sayın GÜNUĞUR hocamın endişesini gidermek istiyorum. Bizim için de çok önemli bir konuya değindi. Ama ben Sayın Bakan'ın sözcüsü değilim. O'nun adına cevap verme durumunda da değilim. Ancak bildiğim bir konuyu da açıklamaya ihtiyaç hissediyorum. Ben Sayın Bakan ile birkaç yerde bulundum ve bu konu panelin dışında bu konudaki görüşlerini bildiğim için sanıyorum ki o bir yanlış anlaşılardan kaynaklanmıştır. Çünkü Sayın Bakanın "Rekabet Kurulu'nun kararlarının bu ekonominin gereğini göz önünde bulundurması gerektiği konusunda" ki asıl amaç, ben özel görüşmelerimde de, bu konudaki düşüncelerini bildiğim için şunu kastetmek istedi diye düşünüyorum. Yani Rekabet Kurulu'nu çalışmaları sonucunda verecekleri nihai kararlarının sonuçlarının ekonominin de olumlu gelişmelerine katkıda bulunacağını düşünüyorum. Onun özel sohbetlerimizde bu konudaki görüşlerini samimiyetle belirtmek istiyorum. Bu izlenimi edindiğim için bunu söylemek ihtiyacımı hissettim. Gerçekten Sanayi Bakanı Yalım EREZ eğer olmasaydı bugün bu Kurul burda bu toplantıyı yapamayacaktı. Bunu da açıklıkla belirtmek istiyorum. Rekabet Kurulu'na ve Rekabet Kurulu'nun objektif, bağımsız, siyasi otoriteden uzak çalışması konusunda Sayın Bakan'ın bize gösterdiği gayretlerini burada belirtmeden edemiyorum. Gerçekten bu Kurul bugün soruşturmalara başladı ise, bugün birinci yaş dönümünü burada kutladıysa özellikle Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Yalım EREZ'in katkılarını da göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bize son derece destek verdi. Biz yemin edip göreve başladıktan sonra tabii ilişkili Bakan olduğu için Ben ve Kurul Üyesi arkadaşlarım kendisini ziyaret ettiğimizde emin olunuz ki ilk konuşması Rekabet Kurulu'nun tamamen siyasi otoriteden uzak hiçbir kişi ve kuruluşun etkisinde olmadan çalışmaya başlayacağını inancında olduğunu ve kendisinin de Rekabet Kurulu'nun tamamen siyasi otoriteden uzak çalışması konusunda üzerine düşen görevi yapacağını belirtmiştir. Bugüne kadar bunu yapmıştır. Bu bakımdan bu panelin Rekabet Kültürü açısından ve kurumumuzun birinci yaşgünü olduğu için Türkiye'ye çok büyük katkıları olacağını Rekabet Kurulu'na ışık tutacağını sözü edilen her konuşmayı, ben ve Kurul Üyesi arkadaşlarım büyük bir titizlikle dinlediğimizi, bu eleştirilerin bu tür konuşmaların bizim bundan sonraki çalışmalarımıza ışık tutacağını ve özellikle bir

panelist arkadaşımızın belirttiği gibi Rekabet Kurulu'nun kararlarının ve bu kararlara dayanak teşkil eden gerekçelerinin son derece önemli olduğunun bilincindeyiz. Ben ve Kurul üyesi arkadaşlarım mesleki çalışmalarda emin olunuz ki gereken en büyük hassasiyeti ve titizliği gösteriyoruz. Bırakınız nihai kararlarını bir ön araştırma açılma kararları bir soruşturma açılma kararları ve bunların gerekçeleri dahi tamamen birer içtihat niteliğinde olacaktır. Çok büyük titizlikle bunlar incelenmektedir. Bütün arkadaşlarım bu konuda gerekli hassasiyeti göstermektedir. Zaten bizim bu çalışmalarımız şeffaf olup taraflara gittiği için ve nihai kararlarımız da Resmi Gazetede yayınlandığı için görülecektir ki Rekabet Kurulu'nun vermiş olduğu kararların ne derece objektif olduğunu ve gerekçelerinin ne kadar kuvvetli olduğunu tamamen bir çalışma ürünü olduğunu rekabetle ilgili bütün kamuoyundaki arkadaşlarımızın bunu yakından takip edeceğinin bilinci içerisindeyim. Bu bakımdan bu toplantımıza katılan değerli panelistlere ve siz değerli izleyicilere teşekkür ediyorum. Bundan sonra rekabet kültürü yerleşmesi konusu ve Rekabet Kurulu'nun çalışmalarına ışık tutması bakımından sizlerin her türlü katkılarını bekliyoruz. Kurul sadece Rekabet Kurumu'nun değildir, bütün Türkiye'nindir. Toplumun bütün kesimlerinin Rekabet Kurulu'nun yerleşmesinde, Rekabet Yasasının uygulanmasında üzerine düşen görevi yapacağına inanıyorum. Bize desteğinizi esirgemiyeceğinize inanıyorum ve teşekkür ediyorum.

Aramızda bulunan iki yabancı konuğumuza bizim kuruluşumuzun yıl dönümü nedeni ile katılmalarından dolayı bir küçük armağanımız olacaktır. Özellikle Avrupa Komisyonundan gelen Rekabet Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler Dairesi Başkanı Monsieur DEVELLENES'e Türk motifleri ile süslü bu armağanımızı kabul etmesini rica ediyorum.

M. DEVELLENES: *Teşekkür ederim.*

Prof.Dr. Aydın AYAYDIN: *Bulgaristan Rekabet Kurumu Başkanını davet ediyorum. Kendisine bizim kurumumuzun bir armağanı olacaktır.*

BULGARİSTAN REKABET KURUMU BAŞKANI: Böyle bir toplantıda bulunmaktan son derece mutluyum. Böyle bir ülkeye Türkiye gibi ülkeye komşu olduğumuz için ayrıca son derece mutluluk duyuyorum. Çok iyi bir yolda olduklarını ümit ediyorum.

Siz çok şanslısınız. İkinci Dünya Harbinden sonra komünizm gibi

bir rejime sahip olmadınız. Kitaplarda çok güzel bir şekilde yazılıyor. Yalnız onu yaşamak çok farklı bir şeydir.

Çok mutluyum iki ülkenin de amaçları aynıdır yapacağımız işler aynı ve her zaman birbirimize yardımcı olacağız.

Misafirperverliğiniz için son derece mutluyum ve teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU: *Değerli misafirlerimiz panelimiz burada sona erdi kuruluşumuzun birinci yıldönümünde düzenlediğimiz panelde bize şeref verdiniz, onunlandıldınız, güç kattınız. Hepinize kuruluşum ve şahsım adına teşekkür ediyorum. Ayrıca çok değerli panelistlerimize teşekkür ediyorum çok değerli fikirleri ile bizi aydınlattılar. İnşallah önümüzdeki yıl dönümünde tekrar birlikte olmak dileği ile hepinize iyi günler sağlık ve başarılar diliyorum.*